1/168 ■ Ianuarie 2017 ■ Anul XIV

Cafeneaua literară

Târgul de carte Gaudeamus, 2016
Ediția 23, 16-20 noiembrie

Magia cărții

Dacă e noiembrie, este Târgul de Carte Gaudeamus. Organizat de Radio România în Pavilionul Central Romexpo, având ca sponsori pe Vodafone România și Dacia.

Așa că iată-mă dis de dimineață în Bucureștiul friguros, aglomerat, divers, ispititor prin diversitatea și agitația lui... În autobuz o întâlnesc pe Oana, studenta ochilor albaștri, care îmi spune cu palmele ei lungi și privirea albastră unde să cobor; și care îmi promite că va vizita târgul de carte chiar în după-amiaza aceasta, mai cu seamă că a pus ceva bani deoparte.

Încă de la intrarea sub cupola târgului sunt întâmpinat de domnișoarele câtorva edituri care împart pliante. Între ele, și fetele de la Dacia, care au un stand chiar la intrare. Sunt invitat să răspund la mai multe întrebări afișate pe un monitor, care mă poartă prin trei romane celebre, în acțiunea cărora este strecurat ca personaj și noul tip de Dacia Duster Black Touch, scos la uzina în care am lucrat acum mai bine de 40 de ani... În fine, pentru că am răspuns la toate întrebările, mi se oferă o sacoșă pe care apare desenat Duster-ul, însoțit de acest text: Un DUSTER te duce până la capătul lumii. O CARTE te duce în lumea imaginației.

Spre lumea imaginației mă voi îndrepta și eu de acum încolo, alergând printre cei câțiva kilometri de cărți, căutând la cele 300 de standuri și printre miile de titluri ceea ce mă interesează... Firește, ca să văd „tot” cred că mi-ar trebui câteva zile, însă norocul meu este că nu urmăresc în mod special decât un anumit domeniu – cel al teoriei și esteticii literare – și doar în particular „și altceva”.

Așa ajung la Editura Paralela 45, a poetului Călin Vlasie, care spre cinstea lui și mulțumirea noastră are cele mai ieftine cărți. Aici găsesc Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie*, ediție revăzută. Pot să nu o iau, ținând seama că a fost una dintre primele, cele mai bine concepute și documentate cărți despre poezie? Tot la Paralela 45 găsesc *Biblia în lumina simbolurilor*, de Julien Behaeghel, și *Socrate, Iisus și Buddha, trei modele de viață*, autor Frederic Lenoir, ambele cât se poate de interesante, pe care le cumpăr în dublu exemplar, pentru a face cadou dublurile.

Pe unul dintre standuri văd numai CD-uri și vederi. „Patronul” este... Nicu Alifantis, pe care îl socotesc cel mai complex cântăreț și compozitor de muzică folk. Intrăm în vorbă, cumpăr albumul său cu cele patru CD-uri și îi

(continuare în p. 32)

Tudor Gheorghe

Vin colindătorii

(Colind despre morţii din revoluţie)

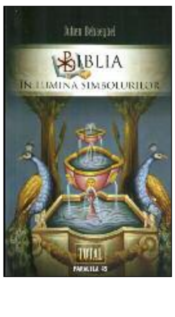
Vin colindătorii, cum veneau odată, lerui ler,
Să colinde-n seara asta minunată, lerui ler,
Dar li-i gura-i arsă și li-s ochii-n lacrimi, lerui ler,
Prea degeaba sânge, prea degeaba patimi, lerui ler.

Gazdelor creștine să-i primiți în casă, lerui ler,
Și cum se cuvine să-i poftiți la masă, lerui ler.
Ni-i trimite sfântul să ne-ncerce mila, lerui ler,
Domnii mari de astăzi să-și deschidă vila, lerui ler.

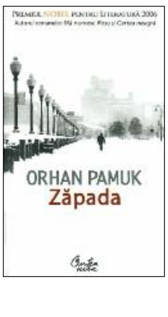
Șovăielnic pasu’, mâinile plăpânde, lerui ler,
Tremurat li-i glasul, nu știu să colinde, lerui ler.
Dacă stau la poartă și nu zic nimica, lerui ler,
Domnilor de astăzi să v-apuce frica, lerui ler.

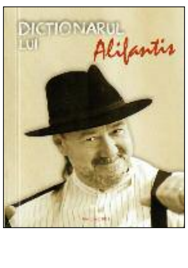
Mută-i întrebarea ce răsună-afară, lerui ler,
Am murit degeaba, ce-ați făcut din țară?, lerui ler.
Tot în frig și-n foame, tot cu mâini întinse, lerui ler,
Pe la porți străine, ce ne stau închise, lerui ler.

Vin colindătorii cum veneau odată, lerui ler,
Să colinde-n seara asta minunată, lerui ler,
Dar li-i gura-i arsă și li-s ochii-n lacrimi, lerui ler,
Prea degeaba sânge, prea degeaba patimi, lerui ler.

Octavian Mihail Sachelarie – *Confesiuni imposibile. Reîntoarceri afective*

Modificat atât cât să-ți îngăduie să privești și din cealaltă parte a oglinzii, titlul volumului lansat miercuri, 13 decembrie, de directorul Bibliotecii Județene Argeș, **Octavian Mihail Sachelarie**, este, de fapt, **Imposibila reîntoarcere. Confesiuni afective**. Publicat la editura craioveană „Scrisul Românesc", volumul surprinde prin registrul abordat.

Alcătuitor de studii de specialitate – sociologia comunicării, a lecturii, a educației, a managementului de bibliotecă – directorul Sachelarie alege acum să coboare din turnul profesiei și să se amestece printre suflete ca un muritor de rând. Așa se explică pasajele despre singurătate ca – paradoxal – unic leac împotriva singurătății, despre liniștea minată de neliniște, despre neputința de a se împăca, fie cât de târziu, cu sine, într-un univers cu simțul luminii dereglat.

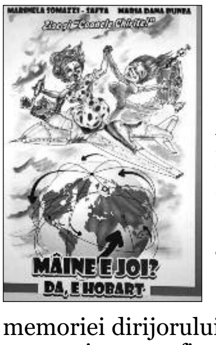
Cum bine a remarcat publicistul și editorul Florea Firan, volumul seamănă cu un jurnal, unul ridicat, însă, pe autori, pe titluri de carte și pe citate cu miez, în care Octavian Mihail Sachelarie se simte ca peștele în apă. Aceasta pare să-i fie zona de confort, din care nimeni nu-l va putea alunga vreodată, pentru că aici lucrurile, normele sunt stabilite o dată pentru totdeauna.

Distopia în care trăim nu dă semne că ar trece prea curând. Incapabil să-i mai suporte presiunea, autorul confesiunilor sapă un tunel adânc, prin care încearcă nu să iasă din condiția impusă, nu poate s-o facă, ci să construiască acolo, în subterană, o viață alternativă, o ficțiune existențială, pe care s-o controleze și care să i se supună.

Vecinătatea lirică a mezzosopranei Adina Sima, care a colindat impecabil, și lectura selectivă a actorului Petre Dumitrescu au înrămat inspirat tabloul lansării.

Denisa POPESCU

Marinela Somazzi-Safta *Ocolul pământului în 93 de zile*

Consul onorific al României în Elveția, din 2005, Marinela Somazzi-Safta are un parcurs existențial remarcabil. Psihoterapeut, expert în comportament și comunicare, implicată, o vreme, în afaceri, la Lugano, mereu în căutare de oameni noi, dornică să simtă spațiile, să le metabolizeze, Marinela și-a lansat, la sfârșitul anului trecut, la Biblioteca Județeană Argeș, primul jurnal de călătorie.

„Mâine e joi? Da, e Hobart", dedicat memoriei dirijorului Gheorghe Gomoiu, care a insistat să scrie cartea și care ar fi urmat să-i semneze prefața, dacă timpul nu s-ar fi grăbit cu el, ne poartă pe cinci continente, în peste 30 de localități, de-a lungul a 82.647 de km., străbătuți în zbor, cărora li se adaugă alți 3500, parcurși cu mașini închiriate, cu trenuri, vapoare, elicoptere.

New York, Washington, Rio de Janeiro, Buenos Aires, Montevideo, Toronto, Montreal, Melbourne, Ottawa, Hawaii, Tokyo, Osaka, Nara, Kobe, Hiroshima, Kuala Lumpur, Cape Town sunt câteva dintre locurile din care Marinela a cules imagini, în care a trăit frumos, uneori hazliu, alteori euforic sau, dimpotrivă, melancolic. S-a îndrăgostit cu toată ființa de Japonia, de infinita ei delicatețe, dincolo de limitele și de nuanțele pe care europeanul este dispus să le digere. A respirat aerul spiritualizat al Coloniei del Sacramento din Uruguay, acolo unde sufletele băștinașilor, uciși nemilos de stăpânii albi, se mișcă liber, ca funigeii, printre cei vii. Și-a făcut de cap, ca o adolescentă, la Istanbul, și s-a limpezit, femeie matură și responsabilă, la capătul călătoriei, în Malta.

Jurnalul este fermecător, în felul în care spui despre o femeie că este fermecătoare. Marinela l-a dăruit împreună cu un DVD, realizat de prietenul Cătălin Ilina, și cu sfaturi competente despre cum se organizează un ocol în jurul lumii – cum să-ți alegi perioada, agenția de turism, rutele și ce să iei cu tine în bagaj.

Denisa POPESCU

Medeea la Pitești

Un text plauzibil și o actriță care nu joacă, ci arde pur și simplu pe scenă, o actriță care reduce la tăcere textul însuși pe care-l joacă. În ce fel? Prin ceea ce propune și face în fața spectatorului: transformarea unor componente diverse (o diversitate pornind din cuvintele aparținând textului) și o alta venind din ceea ce are, a priori, am putea spune, talentul însuși al acestei actrițe.

Nu ni se întâmplă prea des să vedem cu ochii noștri cum un text dramatic, trecând prin actor, devine un altceva cu mult mai înalt.

,,Acțiunile" regizorale, intențiile, mai mult sau mai puțin făcute să fie observate, însoțesc cu o discreție aristocratică întreg spectacolul.

Sentimentul pe care ni-l lasă acest spectacol, pus în scenă la Teatrul Davila din Pitești, este unul nou în comparație cu multe alte spectacole de același gen, prin aceea că atât autoarea adaptării, Nina Mazur, cât și regizoarea și actrița Luminița Borta, au făcut posibil să nu se piardă aproape nimic din parfumul antic al textului de origine.

Datând din anul 431 î.H., drama „Medeea", scrisă de Euripide, aduce în prim plan personajul feminin care se confundă cu pasiunea.

Amintim cititorului, în câteva cuvinte, acțiunea piesei: Iason o părăsește pe Medeea, soția sa, pe care o adusese de pe meleaguri îndepărtate, pentru a încheia o nouă căsătorie cu fiica lui Creon, regele Corintului. Folosind o licoare otrăvită pe care o pregătește singură, Medeea reușește să o otrăvească pe rivală. Orbită de răzbunare și furie ia cumplita decizie de a-și pedepsi soțul prin uciderea celor doi fii, rezultat al dragostei lor.

Adaptarea propusă de doamna Nina Mazur se referă la faptul că nu Medeea își omoară cei doi fii, ci corintenii îi omoară, răzbunându-se pe Medeea pentru că le-a omorât regele, pe Creon și pe fiica acestuia.

Luminița Borta ne-a mărturisit faptul că a fost încântată de această propunere și a transcris în versuri această adaptare.

O scenografie inspirată face ca în această punere în scenă să nu se simtă lipsa niciunui element/obiect aparținând lumii în care eroina își trăiește pas cu pas firul tragic al existenței sale.

Lăudăm de asemenea și echilibrul ,,cromatic" stabil pe toată durata spectacolului, echilibru pe care toată lumea ar trebui să-l înțeleagă, ținând de ceea ce rar se mai pomenește astăzi și poartă numele de regie de lumini, regie care nu este în afara interpretării regizorale propiu-zise, fiind totuși, în același timp altceva, un ceva care poate întregi ființa spectacolului sau, în alte cazuri, o poate vitregi.

Piesa a participat la Festivalul Spectacolelor de Studio Davila Interfest 2016, unde actrița Luminița Borta a primit premiul de popularitate.

Cristina ONOFRE și Titus MAXUS

Amintirea lui Mihai Buracu*

Numele noastre se întîlneau în coloanele ziarului *Dreptatea*, în acea perioadă de avînt postdecembristă, care, cu toate că s-a dovedit a fi în mare parte nutrită de iluzii, a lăsat o undă indelebilă în conştiinţa obştii româneşti, de scurtă vreme eliberată măcar de cătuşele cenzurii. Mi s-a spus că e un fost deţinut politic, ceea ce echivala o imagine, mie unuia cel puţin, impunînd un interes şi un respect aparte. Am avut prilejul de a-l întîlni pe Mihai Buracu (1930-2011) un deceniu mai tîrziu, la Turnu Severin, unde domicilia. Interesul şi respectul meu s-au asociat cu satisfacţia de-a mă afla în faţa unui om inteligent şi afabil, mai mult: carismatic, care găsise puterea de-a depăşi cumplita-i experienţă concentraţionară, regăsindu-se într-un echilibru moral încurajator pentru semeni. Şi totuşi Mihai Buracu, distins profesor, om de litere, ajuns preşedinte al filialei PNŢCD din judeţul Mehedinţi şi senator, a trecut prin acea bolgie a Infernului autohton care a fost aşa-numitul experiment Piteşti, fenomen după toate probabilităţile fără precedent în cuprinsul întregului „lagăr” socialist. Torturile psihice şi fizice inimaginabile la care au fost supuse acolo multe sute de tineri urmăreau nu o „reeducare”, ci o suprimare a identităţii sufleteşti, o ştergere a personalităţii cu un burete al groazei. Reducerea acestora la condiţia de zombi. Lipsită de trecut şi de viitor, fiinţa se vedea sortită unui prezent terifiant care o umplea integral. Acest lăcaş al sadismului la superlativ care a fost Piteştiul cuprindea nu mai puţin de şaptesprezece procedee ale torturii: „Îmi este greu acum, după o jumătate de veac, mărturiseşte Mihai Buracu, să spun care a fost cea mai cumplită tortură pe care s-o pot considera «clauza torturii celei mai favorizate» de către torţionari pentru efectele ei distructive şi imediate: bătaia la tălpi, strivirea degetelor, potopul de lovituri, statul într-un picior pe marginea tinetei ore în şir, cu mîinile ridicate, călcatul în picioare, poziţia neclintită pe marginea priciului cu privirile aţintite asupra degetelor de la mîini întinse pînă la vîrful picioarelor, genuflexiunile şi flotările făcute pînă la leşin, fiertura fierbinte din gamelă sorbită pe brînci, frecatul pe jos de dimineaţa pînă seara, morişca (rotisorul satanic, instrument ideal al expunerii întregului corp biciuirilor nemiloase venite din toate părţile), loviturile din ce în ce mai dure primite de la fraţii de suferinţă, supuşi şi ei aceloraşi cazne”, şi nu în ultimul rînd „terfelirea cu vorbe dintre cele mai murdare a tot ceea ce mai rămăsese sfînt şi tăinuit în adîncurile sufletului scormonit de îngerii întunericului, căzuţi nu din trufie, ci din nevolnicia omenească”.

Apucîndu-se să scrie o carte de amintiri, Mihai Buracu, deşi înzestrat cu un remarcabil dar literar, încearcă un trac: „Neuitarea unor întîmplări oribile se exprimă prin nerostire, prin imposibilitatea aşternerii lor pe hîrtie. Neputinţa însăilării de litere au avut-o şi cîţiva mari Sfinţi Părinţi. Sfîntul Apostol Pavel mărturiseşte nevolnicia de a încredinţa scrierii trăirea pe care a avut-o cînd a fost urcat pînă la al treilea cer”. Dar aici e vorba de cu totul altceva. De o inhibiţie a cuvîntului ca un efect sacrileg al suferinţelor ieşite din comun prin care a fost nevoit a trece autorul: „Totul muţeşte în mine şi se preface în ură şi în teamă”. E o „neputinţă a rostirii” care nu s-a ivit din scrupulul eventualei imperfecţiuni a condeiului, ci din „pîntecele neantului”. Dar pînă la urmă tăcerea devine „odioasă”. E nevoie de un testimoniu asupra unor orori care altminteri pot dispărea din memoria socială, pot rămîne pierdute pentru istorie. Întrucît „Cuvîntul dintîi, Cuvîntul temei e Cuvîntul Dumnezeu. Nu-i destulă prihănirea Lui. Mai întîi şi mai presus de orice trebuie să aibă loc nimicirea Lui”, deţinuţii s-au văzut obligaţi a se lepăda de convingeri şi de credinţe, de fiinţele cele mai apropiate, de tot ce alcătuia esenţa vieţii lor într-un soi de vomă satanică a sufletelor. Dar asta n-a fost de ajuns. Trebuia, după mintea scelerată a torţionarilor, să fie batjocorite şi cele sfinte, Dumnezeu fiind echivalat cu Diavolul, iar rugăciunea cu invectivele şi blestemele. Culmea operaţiei antireligioase l-a constituit liturghia neagră petrecută de sărbătoarea Paştilor, în aprilie 1951. Imaginaţia maladivă a temnicerilor a scornit ideea unui spectacol parodic avînd ca obiect intrarea Mîntuitorului în Ierusalim. În cadrul acestui pseudoritual, Mihai Buracu avea rolul măgarului pe care Isus a pătruns călare în oraş, purtînd la gît un falus făcut dintr-o bucată de săpun. Atît măgarul cît şi Mîntuitorul oribilei improvizaţii s-au văzut scuipaţi, bătuţi fără cruţare, mînjiţi cu urină şi fecale. Pîngăriri care i-ar fi putut face să pălească de invidie pînă şi pe torţionarii nazişti. „Nu ştiu cum ar fi îndurat Fiul lui Dumnezeu chinul răstignirii dacă ar fi fost crucificat de proprii săi ucenici. Comunismul este o zămislire a satanei şi mă întreb dacă nu cumva, în acest sfîrşit de mileniu, cel mai odios şi mai teribil poligon de execuţie apocaliptică nu a fost ales anume la Piteşti împotriva studenţilor români, deoarece idealul lor de luptă pentru neam şi credinţă creştină a făcut din ei cei mai redutabili adversari ai forţelor iadului, cei mai greu de îngenuncheat şi de învins”. Paginile cutremurătoare pe care ni le-a lăsat acest om de excepţie care a fost Mihai Buracu mă fac să mă plec cu emoţie în faţa amintirii sale.

Gheorghe GRIGURCU

*Mihai Buracu: **Eu sunt scribul... Amintiri şi poezii din închisoare**, Prefaţă de Sorin Lavric, Cuvînt înainte, studiu introductiv şi adnotări de Alin Mureşan, Ed. Filos, 2012, 324 p.

Aura Christi

Geniul inimii

Îmi dau demisia din acest trup

Doamne, ia-mă, îmi dau demisia din acest trup.
Auzi? Basta. Punct. Din lumea Ta, de peste tot,
îmi dau demisia. Sandu a avut dreptate. Şi Porfiri
are dreptate. Toţi au dreptate în jurul meu. Şi eu
tuturora le dau dreptate. Pentru că sunt la kilometri
distanţă de dreptatea lor. Sunt la planete distanţă
de dreptatea lor, şi de adevărul lor sunt la constelaţii
distanţă. Ia-mă la Tine, du-mă în dreptatea şi
adevărul Tău. Ştiu că nu merit. Sunt un copil netot.
Nu ştiu ce sunt. Şi, totuşi, totuşi, te rog...

Dacă întorci privirea spre mine, ia-mă de-aici.
Nu mai vreau. Pot, cred că mai pot, dar nu vreau.
Nu vreau. Nu vreau nimic. M-a învins golul. Punct.
M-a învins răul. Amin. Punct. Iadul acesta a văzut
ceva în mine şi nu mai pleacă, nu mai pleacă...
Se răzvrăteşte, pe dinlăuntru mă foarfecă şi...
Peste trei zile m-a luat acasă fratele meu, mâna
dreaptă a Apostolului Andrei. Iadul s-a repetat
răstimp de un an. Ba scădea în intensitate, ba
îşi revenea şi ataca în forţă. De la un timp încolo
n-am mai cerut nimic. Eram o bucată de lut,

care ciugulea, înghiţea pastile şi făcea pegintron.
Totul avea gust de cenuşă sau de rugină. Totul
era negru, negru, negru. Stăteam faţă în faţă
cu moartea, care se întâmpla, când şi când,

să-mi mişte un braţ, să-mi atingă ba un picior,
ba un sân. Să mă împungă în coastă. Năpasta.
Stăteam ochi în ochi. Duh în duh. Ei, şi?
Ea tăcea. Tăceam şi eu. Ne studiam reciproc.
Ne foloseam ca material didactic. Uneori,
râdeam de *ea*, de mă prăpădeam. Alte dăţi
râdea *ea* de mine şi mă împungea cu botul.

Ne-am cunoscut în profunzime

Ne-am pândit reciproc. Ne-am cunoscut
în profunzime. *O* ştiam pe de rost. Cred că
aş putea s-o descriu în amănunţime. Da, cred
că aş putea descrie *şi asta*. Aveam o relaţie
erotică, aproape. *Ea* era când tandră, când...
Passons. În sfârşit... O cunoscusem şi alte dăţi,
e adevărat. Dacă mă gândesc bine, cred că
am stat împreună de vreo şapte ori. Dar
n-am stat atâta timp niciodată cu *ea* aşa.
Faţă în faţă. Duh în duh. Gând în gând.

Ochi în ochi. Inimă în inimă. Trup în trup.
Îi recitam poeme. Mă asculta. Îi vorbeam
de Porfiri. De Mama. De Conte. De Bagheera.
De Andrei. De Semion, Axenia, Elena, Vasile,
Augustin, Tina, Boris, Angela... Da, îi vorbeam
de Dosto, de Tolstoi, de Puşkin, de Eminescu,
Arghezi, Bacovia, Nini. Îi recitam în gura mare
din Blaga şi din Ahmatova. E ca şi cum veneam

din celălalt secol, mileniu... Nu ştiu să spun
de unde anume. Şi *ea* mă auzea, mă urmărea,
mă spiona, mă studia, mă pândea, mă pândea...

O studiam. O urmăream. O pândeam. Era o pace
şi o lumină rarefiată peste tot, când ne vorbeam
ca doi vechi prieteni. Nu mai protestam. Făceam
tot ce mi se spunea cu acelaşi surâs blând-sfâşiat,
uitat de cineva pe chip. Da, pe vremuri
era chipul meu,
parcă... Pe vremuri... Ce vremuri, Doamne... Vremuri
trecute. Lăsam totul în urmă.
Lăsasem în urmă *viaţa mea*
aşa cum laşi o haină veche, de care eziţi să te desparţi.
Începuse să-mi cadă părul pe porţiuni. L-am tuns
zero, ca să mă scutesc de un spectacol în plus.

Aveam o problemă capitală

Aveam o problemă capitală. Era o urgenţă destinală.
Nu mai visam nimic. Fraţi şi surori, dragii mei,
iubiţii mei prieteni, nu mai visam nimic!! Eu?
Tocmai eu?! Da, eu, care toată viaţa mea am visat
în culori vise peste alte vise, nivel cultural peste
alt nivel, ca în siturile arheologice. Când i-am spus
asta lui Basarab, dragul de el a râs în hohote
şi nu se mai oprea din râs şi eu m-am întrebat,
uitându-mă cu drag la el cum râde în cascade,
de unde vine râsul? Cum se numeşte zeul lui
şi unde doarme? Şi dacă are vreo iubită care
îl leagănă şi îl spală pe picioare din dragoste?
Şi dacă plânge şi el vreodată, şi dacă se roagă...

Visam în straturi, fraţilor, de când mă ştiu, de când
mă ştiam; vorbeam deja la trecut, pentru că eram
deja pe jumătate plecată din lumea de aici sau plecată
de tot şi eu nu aflasem, deoarece eu aflu veştile
ultima... Visam seriale, seriale întregi: cu egipteni,
cu sfinţi, cu pământuri necunoscute, fraţi şi surori,
cu Maria Egipteanca şi Sfântul Nicolae, cu Ioan
Gură de Aur, cu Raskolnikov şi Alioşa, cu Ivan
şi Dmitri, Versilov, Kirilov şi Hans Castorp,
cu Ţara Sfântă şi Castor Ionescu, Bizoniu,
Florica şi cu dragul de Bobcik, câinele bunicii
Axenia, care m-a trântit din dragoste – mde, ne
jucam – cu fundul în urzici. Şi cu Thales visam...

Visam cu Anaximene şi Anaximandru

Visam cu Anaximene şi Anaximandru,
cu Parmenide şi Platon, cu Midas şi Silen
şi cu toţi acei dionisiaci iremediabili...
Aveam vise cu Nietzsche... Visam ireparabil.
Visam şi cu ochii deschişi până îmi cântau ochii
şi duhul, şi numele... Nu-l mai ajungeam...
Nu-i mai dădeam de urmă. Aveam vise
cu Dumnezeu... Da, veneau la mine în vis
toţi acei oameni aşa de frumoşi şi aşa de stranii,
presocraticii copilăroşi..., aşa de copilăroşi,
printre care mă simţeam ca printre nepoţii mei,
cu care se întâmplă să zbor ades de zor... *Aflasem*,
da, *ştiam* din ce pricini întârzia printre copii Iisus...
Se întâmpla să nu mai fac nici o deosebire
între lumi, între lumile de aici, de pe pământ,
între lumile din inima inimilor mele şi cele de sus.

Ceea ce uneori mă punea pe gânduri.
Bref. Visam de mă durea mintea de dimineaţă
şi-atunci coboram la parter, în subteranele
inimii vreau să zic. Îi durea mintea şi pe ai mei,
care se prăpădeau de râs. Mă duceam la culcare
aşa cum mergeam pe vremuri – ah, ce vremuri,
Doamne! – la cinematograf cu Semion, bunul,
caldul şi-aşa de viul Semion, pe care l-am ucis
într-un coşmar, în somn – ceea ce m-a speriat
aşa de tare, încât m-am trezit tremurând
şi spunând *Tatăl nostru* în gura mare.
Şi, nemaiştiind ce-i cu mine, m-am cuprins
şi strigam cât mă ţineau baierele, înlăuntru
strigam: ce-am făcut, Doamne, ce-am făcut eu,
Doamne, ce-am făcut eu, tocmai cea care...?!

Grafică de **Mircia DUMITRESCU**

Liviu Pendefunda la 65 de ani

Alchimie

Sub zidurile cetăţii care se ridică
se odihnesc în mântuire ochii
plini de fulgere şi viziuni.
Aprins-am iar lumina pe feţe'ntunecate
şi focul tău, o, Doamne,
în jurul nostru totul arde.
Negurile ce separă aste două lumi
se zbat să'ncurce pene
într'ale îngerilor aripi. Chiar încerc
şi strig c'această lume ni'i dăruită,
sălaş de veşnicie, al sufletelor cârd.
Iar poarta crucii întrandafirate
e singura ce'nvie seminţe pe pământ.

Aşa, în asfinţire, ultima poartă o pătrund.
E cea'n adânca mea simţire
ce răscoleşte furtunile din tine
şi mă depun cum icrele'n afund
de univers stelar să nasc
din nunta noastră alte lumi.
Ştiu că e focul dintru'nceput
– prin noi el trece –
şi'n infinit ne'ncorsetat de-un timp
în aur ne transformă îmbujoratul trandafir
din prea umilul nostru plumb.

Aşa, printre statui, printre icoane
ne strecurăm o viaţă de speranţă.
E timpul care nu foloseşte nimănui.
E lumea-aceasta, un spaţiu viu
în zămislirea Lui
şi'n care pare lumea că adoarme.
E doar o simplă aparenţă.
Fără mişcare'n neguri sau în ceaţă
nici sunet de lumină nu'i.
Ci'n taină înfloresc, divină Doamnă,
clipele cetăţii din noua dimineaţă.

Cei ce aud Cuvântul

Intunericul se'ntinde plenar peste pământul oamenilor barându-le drumul către lumină.

De când trupul, recipient al vibrației neantice s'a distrus, batjocorit și sângerând pe cruce, spiritele rătăcite între fântânile adânci început-au să se ridice, mâhnite și oarbe, pe drumul miilor de ani de căutare.

Așezatu-s'a o mână pe creștetul meu, în somn, în vis sau aevea, nu știu. Și văzut-am cetatea percepând cu ochii minții Cuvântul:

Salvat e cel care mai vrea să audă....

Lansare de carte la Târgul Gaudeamus, 2016. Răzvan Voncu, Radu Voinescu, Iuliana Dumitru, Vasile Spiridon

Ascunsu-m'am într'o rugă şi graiul meu vibrează mereu din El, izvorul de iubire.

Sfere, clopote, început-au să cânte şi încă un miracol auzitu-s'a în piramide, aducând la viață implorarea către Dumnezeu:

De ești tu, mâna iubitei mele, a ființei strălucitoare și dârze precum diamantul, arată-mi calea spre Domnul și dragostea ta, căci noi suntem cei chemaţi la Lumină!

Călătorind în scris

Mi-e drag să scriu ce visele'mi şoptesc,
nimic nu mă opreşte să duc spre ceruri cruce.
Doar liniştea de-ar deveni în mod grotesc
ordinea nescrisă pe care orice furtună o aduce
m'ar toropi; ci frunzele ce'ncep să se usuce
morminte de cuvinte ar deveni firesc.

Copacul Vieţii veşnice sunt, poetul călător,
având în faţă cel al Morţii ce mereu
îmi aminteşte că şi eu, fără lumină pot să mor,
să nu mai cred că m'ar salva necunoscutul zeu
în care îl simţim şi prea slăvim pe Dumnezeu.
Mi-e drag să scriu călătorind pe al meu nor.

CONCURSUL DE DEBUT al Editurii CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45 pe 2017

CARTEA ROMÂNEASCĂ-PARALELA 45 îi invită pe cei interesaţi să participe la Concursul de Debut în Poezie, Proză, Critică și istorie literară și Eseu literar pe anul 2017.

Premiul constă în publicarea volumului câştigător/ volumelor câştigătoare la CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45.

Concursul se adresează tuturor autorilor care au împlinit 18 ani, dar care nu depășesc vârsta de 35 de ani la data expedierii manuscriselor și care nu au debutat în volum individual până la această dată.

Manuscrisele vor fi culese în word, A4, font Times New Roman, mărime 11.

Manuscrisele se vor trimite la adresa Editura Paralela 45, Strada Fraţii Goleşti nr. 130, cod 110174, Piteşti, cu menţiunea „Pentru concursul de debut Cartea Românească-Paralela 45", pînă vineni, 15 septembrie 2017, data poştei/curierului.

Plicul mare, format A4, lipit, va avea în locul numelui expeditorului un motto ales de acesta şi va conţine:

1. manuscrisul – varianta printată.
2. manuscrisul pe suport electronic (CD).
3. un plic mic, format A5, lipit, pe care se va înscrie vizibil motto-ul expeditorului, iar în interior se va regăsi înscris pe o foaie de hârtie motto-ul, alături de numele autorului și de datele de contact ale acestuia (adresa de domiciliu, adresa de mail, număr de telefon), precum și o fotografie color și un cv literar (date bio-bibliografice) în care se vor menționa studiile, anul debutului în reviste, site-uri, blog-uri, publicaţiile print şi electronice în care au apărut textele autorului, premiile literare obţinute.

Lansarea volumelor premiate va avea loc cu ocazia Tîrgului Internaţional de Carte GAUDEAMUS, ediţia 2017.

Componenţa Juriului: membri ai Uniunii Scriitorilor din România cu o autoritate critică și literară recunoscută.

Călin Vlasie

Despre rock, numai de bine!

S-a născut peste ocean. În veacu' trecut, din bluesu' fertil băştinaş. A luptat cu inerţia, inepţia şi prejudecăţile. Chiar cu ideologia obtuză de roşu. A învins până la urmă şi-a cuprins lumea definitiv. Cu ritmu' şi textele sale. Cu improvizaţia şi orchestraţiile ades geniale. Cu sunetu' său incisiv şi pregnant. Când aspru şi descătuşat, când melancolic şi baladesc. Nu arareori în simbioză de top cu simfonicu' vast. Sigur fascinant, deplin onorant, neîndoielnic peren...

Sunt cam de-o de-o vârstă cu el. Şi m-a pătruns de copil. Mama, Cornel Chiriac, „Europa Liberă" şi prietenii de-afară rămân „vinovaţi" că port şi astăzi în mine astă „maladie" planetară cert. De care nu vreau să mă vindec defel. Cum să te lepezi de King, Berry şi Presley, Hendrix, Santana şi Clapton, Who, Beatles şi Doors, Deep Purple, Led Zeppelin, Queen, Genesis şi Yes, de atâţia alţii ultracunoscuţi? Ori de Sideral, Mondial, Cromatic, Metropol, Sfinx, Phoenix, Blue Spirit, pe plai românesc?...

La noi, rock & roll-ul a-nfruntat mereu şi-un sistem politic. Fiind sâcâitor şi primejdios pentru comunism. Căci aduna oameni şi desferecă de îndat' energii. Un giuvaer precum „Child in time", de exemplu, sau „Back in The USSR", erau tabu pe postu' de radio naţional în cea „epocă de aur". Amintirile vremii nu m-au părăsit, ferice, nici azi. Aşa c-o spun clar unora neclari: nu rocku-i de vină pentru „Colectiv". Ci noi toţi din ţară tolerând de ani o stare nefastă de lucruri şi-ai ei profitori sfidători, condamnabili, revoltători. Ca iubitor, practicant, cunoscător, comentator avizat am ca o concluzie titlul ăstor rânduri, limpede şi ferm: despre rock, numai de bine!

Adrian SIMEANU

Paul Eugen Banciu şi romanul antropologic

Cu o vizibilă bucurie a scrisului, vădind o irepresibilă vitalitate creatoare, Paul Eugen Banciu (n. 1943) a erupt romanesc, paradoxal, într-un moment fast al prozei scurte, având în spate o îndelungă experienţă gazetărească. În cazul lui, prozator vânos, aproape „clasicizat" (de vreme ce i s-au consacrat, deja, două monografii, sub semnăturile lui Dorin Murariu şi a Danei Nicoleta Popescu), putem vorbi, îndreptăţit, despre un destin împlinit. Romanele, numeroase, sunt uriaşe panouri epice, de impresionantă arhitectură narativă, cu deschidere simbolică şi sugestii mitice, sondând arhaicitatea şi venerând codul moral, pritocite îndelung şi redactate febril. Sunt, desigur, creatori care, în *căutare*, „bâjbâie în toate direcţiile", cum recunoştea, de pildă, Mircea Cărtărescu, acest „proces orb" fiind fecundat şi deviat de numeroase întâmplări, lecturi, întâlniri etc. Astfel de „deturnări" sunt excluse în cazul lui Banciu. El poartă, mental, întreaga desfăşurare epică, elaborată meticulos, fişată şi etapizată, urmată cu fidelitate; „totul există în mine", declara ferm prozatorul, aşteptând doar clipa prielnică, punând la lucru experienţa de gazetar şi cea filmică (ispitit de regizorat, având şcoala scenaristicii) pe suportul încrederii, de nimic zdruncinată, în vocaţia scrisului. Şi fructificând, desigur, o dublă profesionalizare: cea filosofică şi cea artistică, nutrită de lecturi bogate, metabolizate.

Cei care au stăruit asupra romanelor sale etajate (repetăm: aparţinând unui prozator harnic, cu har, colecţionând numeroase premii) au remarcat, deopotrivă, abilitatea compoziţională şi verva narativă. Prin ritm editorial şi palmares, Paul Eugen Banciu, fidel romanului şi realităţii, impune. El are, indiscutabil, mentalitate de profesionist, desfăşoară mari proiecte, crede în cicluri şi sisteme, cărţile sale vădind o „structură controlată", în mişcare, „recucerind" realul. Să observăm imediat că acest apetit pentru concret nu e străin de savoarea erudiţiei. Fără a propune o proză uscată, cărţile mai vechi păcătuiau, credem, prin sofisticare; nu atât graţie personajelor filosofarde ori parantezelor eseistice, cât complicaţiilor de construcţie, parabolizând excesiv şi îngreunând, astfel, lectura. Cu *Somonul roşu* (Editura Hestia, 2004) efortul de simplificare a scriiturii devenea vizibil. Trecut prin experienţa de scenarist, Paul Eugen Banciu şi-a limpezit, în timp, stilul şi câştigurile sunt evidente.

Să ne amintim că obsesia elementarului, acea umanitate frustă, stăpânită de un inflexibil cod moral, o lume primară trăind în arhaicitate, sub semnul spaţiului închis, eliberând fertile sugestii mitice erau reperele prozei pe care, la începuturi, o practica Paul Eugen Banciu. Structural, el, având rădăcini moldave, este un povestitor; împrejurarea s-ar cuveni comentată, câtă vreme devitalizarea povestirii a marcat şuvoiul experimentelor prozastice. Or, Banciu nu s-a aliniat docil prozei artiste, excesiv calofilă, nici celei a documentului, dar pare mai apropiat, totuşi, primei. A debutat matur, cu un roman premiat (*Casa Ursei Mari*, Editura Dacia, 1978) urmat, la scurtă vreme, de *Reciful* (Editura Facla, 1979), dovedind o remarcabilă mobilitate stilistică şi tematică. Fiindcă amintitele apariţii sunt două cărţi diferite, insinuând ipoteza (verificată) unor trudnice exerciţii de sertar, pregătitoare.

O cronică pitorească, o dezrădăcinare şi o întemeiere la interferenţa timpului mitic cu cel real, mustind de concretitudine era *Casa Ursei Mari*, roman-povestire cu un erou (femeia voluntară), în atmosfera baladescă ce supradimensionează şi metaforizează realitatea diurnă, banalul cotidian. În fond, desluşim aici conflictul dintre fondul ancestral şi invazia modernităţii, dintre lemnarii strămutaţi (ca personaj colectiv) şi constructorii barajului, aflând în Femeia Marii un personaj arhetipal. *Reciful* păstra forţa poematică a scrisului lui Paul Eugen Banciu, deconspirând o laborioasă strategie: tehnica compunerii învederează o construcţie dificilă, prin montajul ingenios al unor fişe existenţiale, cu reverberaţii simbolice, funcţionale. Proprietar al Burnei, Paul Eugen Banciu, inventiv epic, cartografiază etnopsihologic ţinutul „asaltat", cu burneni evadaţi, atent la datini şi ceremonial, semnalând crizele identitare ale „clanului". Jurnalul lui Colenţan, de pildă, adună „poveştile" burnenilor („insule vii"), pendulând între document şi închipuire; „păcatele" Burnei, un oraş-cetate, izolat, suficient sieşi, *literaturizate* de Colenţan (cf. Marcel Pop-Corniş) asigură avocatului statutul de coautor, s-a spus. Plus filtrul livresc (scrisori, fotografii, amintiri decolorate), reînviind o lume ameninţată, în aşteptare. Sperând că apare „o minte de Odisseu" pentru a deschide o poartă spre „lumea nouă", a „neliniştiţilor" de la Combinat (văzut, în regim mitic, cu trimiteri străvezii, drept „calul de porţelan"). De structură polipieră, *Reciful*, apărut la scurtă vreme după *Casa Ursei Mari*, i-a asigurat prozatorului şansa unui „dublu debut", cum a fost comentat în presa vremii; ceea ce a permis semnalarea, cu promptitudine, a deosebirilor (tematice şi stilistice), probând mobilitate şi rafinament compoziţional.

Ce aducea nou *Sărbătorile* (1981), al treilea roman al său, apărut la Editura Albatros? Romanul impunea ideea de ciclu, fiind scris parcă în prelungirea *Recifului*; ţinutul Burnei devenea, indiscutabil, proprietatea literară a lui Eugen Banciu. Autorul decupează un sat (Ciulpău) ai cărui oieri străbat lumea şi sparg claustrarea unei umanităţi pătimaşe, prinsă în chingile moralei austere. Privirea e, însă, din interior, parcă de pe un pridvor arhaic, asistând la zbaterile istoriei, la senzaţionalul povestirilor unor mari familii prinse în încrengătura neamurilor, acolo unde „pachetul ăsta de oameni a ajuns să fie un singur neam". Romanul confirmă ştiinţa autorului de a manevra marile simboluri, intrând fără precauţii, direct, în ritmul lent al lumii închise a muntelui.

Zigguratul (1982), poate mai mult decât precedentele apariţii, evidenţia tehnica narativă (fiind un roman „terasat", părăsind structura polipieră), beneficiind chiar de un „plan"; furat de schema compoziţională şi ambalând maşinăria barocă, naratorul pare învins de constructor. Arborescenţa şi încărcătura epică, alternanţele şi discontinuităţile asigură *Zigguratului* o compoziţie sofisticată, de epică circulară;

prozatorul e jovial, scrie relaxat. Oricum, în *Zigguratul* personajele se mişcau cu lejeritate, „libere" în spaţiul de joc dintre real şi imaginar. Nu era vorba de un realism brut, deşi în paginile cărţii pulsează viaţa şi se simte foşnetul evenimentelor. Mai degrabă schelăria mitologică serveşte unei demonstraţii inverse: degradarea mitului prin evidenţierea decalajului dintre mit şi realitate. Cartea este, deopotrivă, simbolică şi ironică. Poate fi citită şi ca o replică la *Sărbătorile*, întărind ipoteza ciclului. Descifrarea simbolurilor, a metaforei tutelare poate fi făcută, dar nu credem că forţa cărţii rezidă, reductiv, în nivelul simbolic. Crescută în umbra mitică, parabola *Zigguratului* luminează cucerirea realului; cartea e iniţiatică, eroul ei – un tânăr gazetar, preluând elemente autobiografice – descoperă lumea, în confruntarea frumoaselor şi coloratelor teorii cu palpitul vieţii. Ea pune în discuţie problema mijloacelor, a responsabilităţii pe terenul cultului puterii şi alpinismului social, lupta degradând relaţiile amicale. Inserturile levantine trimit la lecţiile istoriei, vădind zădărnicia „sentimentului creşterii".

Nu se poate spune că Paul Eugen Banciu s-ar fi închinat oportunismului tematic. Romanele sale traversează medii felurite, într-un spaţiu pe care scriitorul s-a fixat, recognoscibil în ontologia imaginarului. *Reciful* era un roman al cetăţii; Burna, „mic centru al lumii" devenea „eroul" cărţii, vorbind de autarhia burgului-recif, „copie nereuşită a lumii". În acelaşi univers „aşezat", pus sub stăpânirea legii morale, *Sărbătorile* – ca roman al grupului social, trăind drama pierderii identităţii – circumscrie conflictul dintre datină şi modernitate. Personajele au consistenţă arhetipală, dar romanul se scufundă în concret, nu trăieşte sub faldurile unor idei care l-ar goli de viaţă. Ordinea cutumiară reprezentată de Mogu este violentată de modernismul agresiv, ispitit de putere, ipostaziat de Petru Urvan, zis şi „Străinul". Romanul se consumă tot ca o parabolă a puterii, angajând un timp defunct şi personaje-relicvă, evoluând în cadre mitice. Fiindcă, la Paul Eugen Banciu, marea poftă de scris, acel regim prolific (observat de Laurenţiu Ulici, chiar la debut) se revarsă într-un *context mitic*. Naraţiunea curge despletită şi ameninţă strânsa logică epică; dar încâlceala e voită, autorul domină, de regulă, această aglomerare de întâmplări, stăpânind tehnica montajului. În laboratorul său, obsedat de terifianta senzaţie a „ultimei cărţi", el recucereşte realul, propunându-ne *un spaţiu recognoscibil*, credibil ficţional.

Evidenta vocaţie epică a lui Paul Eugen Banciu gravitează în jurul Parabolei. Interferând planul istoric-social cu cel mitic-arhetipal, scenariul romanesc developează, în numele spectacolului prezentului, însemnele trecutului. Umanitatea cărţilor sale urcă la nivel simbolic. Închise în metaforă, personajele lui Banciu reuşesc performanţa de a-şi respecta încărcătura paremiologică, păstrându-şi jovialitatea. Încifrând textul, turnându-i o fundaţie sacrală, prozatorul scrie relaxat-poematic, metaforizând existenţa. Romanele respiră un aer mitic, dar au forţa de a ne scufunda în concret. Se simte peste tot binefăcătorul suflu epic. În fond, conflictul fundamental al cărţilor sale este cel dintre datină (ordinea cutumiară) şi modernitate. Ele au o deschidere antropologică. Acea dramă a pierderii identităţii, sesizată prompt de unii critici, încerca toate comunităţile „de tranziţie", cartografiind cu forţă epică un teritoriu şi un timp al prefacerilor, alterând argumentul matriceal.

Dar tranziţia (metamorfoza) este şi a insului, a omului istoric suportând istoria. Dacă acesta este, întâmplător, şi Autor, mereu la pândă, având „răbdarea de a sta ascuns" (în speranţa că va concretiza „marele roman", acea carte dorită şi amânată), atunci „mult promisul roman" devine chiar romanul scrierii (sau ne-scrierii) lui. *Muflonul* (I-II, 1986-1989) era, categoric, *Cartea autorului*. Scriitorul îşi transferă toate neliniştile şi dilemele eroului său, şi el scriitor. Vitalist, „pus undeva deasupra lumii" pentru a da acea carte adevărată, scriitorul scriitorului (acuzând, suntem preveniţi, rare puseuri de creator) descoperă ameninţarea ficţiunii. Vrea „invenţii grifonice" şi va constata că „lumea a doua" e mai puternică; foloseşte, povestindu-şi viaţa, scrisul ca terapie, dar, re-creator al lumii, încarnând o idee, se bate pentru *recuperarea sufletului*, încercând un „Faust pe dos". Devenind ficţiune, omul real este eclipsat de ficţiune; graniţele se tulbură, comunicarea (în ambele sensuri) îndepărtează acel „ultim liman" şi apropie, în schimb, riscul neantizării. Suntem în pragul „cărţii de nisip".

Muflonul era şi cartea cuplurilor în dezagregare: de la acea personalitate comună sau limbaj comun, evidenţiate prin reflectarea partenerilor, se ajunge la confruntarea lor. Dar este şi romanul recâştigării unităţii insului (personajului), în tranziţie, trăind între (întru); în risipire, recuperându-şi trecutele înfăţişări, confruntat cu sărăcia sufletească. În spatele acestui titlu-oglindă descoperim chipurile insului (feţele personajului): un anti-Faust, dorind a-şi vinde chipurile dobândite pentru recuperarea sufletului, fiindu-şi sieşi zeu şi demon. Evident, dipticul romanesc, testând, pe un ton eseistic, relaţiile de putere dintre autor şi personajele sale, putea fi un roman al comunicării, cucerind treptele realului. Or, *Muflonul* nu parcurge drumul de la imaginar la real, ci exact invers; pleacă de la datele realului pentru a poposi în spaţiul fictivului, rescriind şi stăpânind realul.

Întrebarea dacă Paul Eugen Banciu este povestitor sau constructor s-a pus chiar la start; ridicând-o, ne împotmolim într-o falsă dilemă. Prozatorul e, categoric, şi una şi alta. Are apetitul „dunărenilor", descinşi dintr-o „ţară magnifică de povestitori", înclinând înspre stufozitate şi inserturi lirice, pe de o parte, dar şi grijă pentru arhitectura narativă, pe de altă parte, asimilând formulele moderne, vădind subtilităţi de construcţie şi obligând, în limbajul lui Umberto Eco, la *o lectură rizomică*. Altfel spus, volumele sale sunt grele, *polisemice*. Ele ne reîntorc la originile arheale, ne invită într-o *altă lume* şi pot fi descifrate într-un context paradigmatic. Pe bună dreptate, Radu Cernătescu observa, într-un subtil comentariu, că romanul *Casa de piatră* (Editura Excelsior, 1995) se dorea soteriologic, propunând o călătorie expiatoare; protagoniştii se tămăduiesc prin amintire. Cum viaţa şi arhetipalul coexistă în „reţeta" prozatorului, ispita soteriologică are câmp larg de defăşurare manevrând *bibleme*; iar epicul desfoliat se decantează în straturi de semnificaţii. Drept consecinţă, cărţile sale nu se citesc uşor. Nici *Noaptea strigoilor* (1996), ca „moment de răscruce", inaugurând un alt ciclu, nici *Demonul discret* (tot în 1996) nu se abat de la regulă. „Piticul" Matei, „omul cu sufletul mort", a plecat *definitiv* din „nenorocita aia de Burnă habsburgică". Dar el, „stăpân" peste Piaţa Florilor, nu crede niciodată în ceea ce vede. Vânătoarea de semnificaţii, excesul de rafinament, frenezia imagistică, intarsiile livreşti împovărează textul.

Noaptea strigoilor era, însă, şi o surpriză. Verva narativă se păstrează, abilitatea compoziţională e, iarăşi, dovedită. Protagoniştii lui Paul Eugen Banciu se uită la lume din dreptul Istoriei. Un simpozion al istoricilor este chiar pretextul romanesc, oferind – dincolo de spectaculoasa invenţie epică – prilejul unei veritabile dispute ideatice, meditativă şi dubitativă, deopotrivă. Un Tică Nandru (fireşte,

istoric), ins neadaptat, hăituit, un indezirabil (sau, mă rog, un „învins pe viaţă” – cum se prezintă) poposeşte la hotelul Venus, în mijlocul acelor nelipsite figuri care populează leşioasa sesiune (ca „spectacol organizat”). Dar lumea pare a fi încăput „în mâna duhurilor rele”. Se dezlănţuie o teribilă vijelie, viforniţa va izola participanţii, aşezând semnul stranietăţii peste întâmplări. „Infirmul” Nandru, un mare iubitor de natură, un romantic (cum l-a dibuit Monica) se rătăceşte în oraş, intră în panică copleşit de oceanul alb, e la un pas de a sfârşi lamentabil. Incredibilul se instalează: moare, surprinzător, ieşeanul Pânzaru, simpozionul se defăşoară după un ritual uzat iar atacul trufaş al profesorului-academician vrea să-l instaleze pe Nandru „în pătrăţica sa”. Maratonul ştiinţific continuă, viscolul se înteţeşte şi „alfabetizarea în istoria neamului” capătă o turnură grotescă. E un bun prilej ca romancierul să propună paranteze eseistice. Naufragiată, „corabia istoricilor” îndreptăţeşte instalarea în absurd. Panicaţi, participanţii încropesc, s-ar zice, un Simpozion paralel, risipind idei. Istoricul, cu o ascunsă voinţă de putere, este – ni se spune – un refulat, trăind cu spatele la viitor. Mai mult, ducând o viaţă dublă, fiecare istoric este purtătorul de cuvânt al unor oameni morţi; deci, „în fiecare dintre noi zace un strigoi” – avertizează hăituitul Nandru. Cu o sinceritate brutală, sfidând scenariul, se dezbat chestiuni grave: drama deportărilor, exodul pemilor (atinşi de furia plecării), slaba conştiinţă a valorilor ori obedienţa faţă de Capitală şi de centrele străine de ontologare. Miza e adevărul şi aceste personaje filosofarde (care foiesc în roman), cutreierate de o disperare a „detenţiei” şi a inutilităţii, meditează chiar „în dunga Istoriei”. Atmosfera devine halucinantă: valurile de ceaţă îngroapă hotelul „purtat prin cer” ca o navă în deriva viscolului, claustrarea şi teroarea frigului cheamă în sprijin citatele din misticii ruşi, oraşul cade în întuneric. Aşa cum evenimentele „cad în afara Istoriei”. Martorii dispar, ne mutăm în irealitate, suportând, totuşi, cenzura prezentului. Cele două planuri comunică în romanul lui Paul Eugen Banciu, un abil interpret al paralelismelor. Iar protagonistul, însoţit de Felicia (mergând în „orice direcţie, împreună”) părăseşte hotelul golit, devenit spaţiul neverosimilului.

Atent construit, bine ritmat, *Somonul roşu*, impregnat de experienţele biografice, se leapădă, spuneam, de complicaţiile „tehnice”. Trecut prin *şcoala scenaristicii*, Paul Eugen Banciu a făcut pasul decisiv în acest efort de râvnită simplificare. Răscolit de amintiri, temător şi nesigur, un bărbat divorţat, rătăcit în noua lume (suntem la trei ani de la Revoluţie), Ştefan Itu, profesor universitar la Timişoara, încearcă o evadare în oraşul copilăriei (Sibiu). Este un singuratic, cu capul în nori (aşa îl vede tumultoasa Sanda, o prietenă de altădată, acum încurcată cu Wolfi, un amant tinerel, calculatorist în Bucureşti). Iar fiica ei, Graţiela, „preluând” musafirul îl consideră „un om straniu”, cu viaţă de sihastru, bătând „de nebun” munţii pentru a ieşi „din lume”. Pentru Ştefan, un ins cu multe spitalizări, un „exemplu de supravieţuire”, starea de conservare a fiinţei este *singurătatea*. El pare a-şi dori destinul somonului roşu (peşte din Oregon), ispitit de „drumul abulic” spre începuturi, în *tăurile* de unde a pornit marea călătorie. Sunt, dincolo de epicul alert, pagini fermecătoare de jurnal, autorul fiind un încercat montagnard. De fapt, profesorul fuge de sine, încearcă să-şi descopere „cealaltă viaţă”; o viaţă ascunsă pe care o cercetează (studiind actele externărilor) şi ocrotitoarea Magda, doctoriţa care nu-l putea înţelege. Un cuplu care nu rezistă, care se destramă deoarece Graţiela îi stârneşte pofta de a trăi. Înstrăinat, aşadar, revenit în oraşul copilăriei, învăluit în „bolul de sticlă”, dascălul îşi reîncarcă sufletul răvăşit, ieşind din singurătate. Graţiela reprezintă o „restanţă de tinereţe”. *Somonul roşu* rămâne o frumoasă poveste de dragoste (tomnatică), un roman agreabil în care Paul Eugen Banciu îşi simplifică scriitura pe tipar hollywoodian, fără a plăti tribut lejerităţii problematice.

Odată cu *Singurătatea luminii* (2012), Banciu istoveşte o „temă întrezărită” (nota, percutant, Dana Nicoleta Popescu) şi încheie un (alt) ciclu, adunând, sub acolada *Traversării cercului*, şapte titluri! Nu e vorba doar de *utopia naturii*, explicabilă la un vechi montagnard, dovedindu-şi şi calităţile de *ghid*, ştiind prea bine că „muntele schimbă omul”. Pe bună dreptate, Paul Aretzu avertiza că *Singurătatea luminii* „nu este un roman al unui hobby”. Desluşim în această carte de o frumuseţe stranie, un destin tragic, purtând aura meditaţiei existenţiale, încifrând şi deschizând sacralizante paliere de receptare, în tentativa de a îmbrăţişa celestul şi şansa iluminării. Carte a pelerinajelor (prin rememorare), *Singurătatea luminii* aparţine unui om al muntelui (*Călăuza*), pentru care ascensiunea („blândul purgatoriu”) şi scrisul (prin care viaţa devine imagine) îi oferă, terapeutic, şansa replierii în faţa unei lumi opresive; el „se împacă de minune cu singurătatea”, muntele fiind „ceva fără oameni”, procurând trăiri speciale, legate de spiritul ascensional. Mitologia muntelui, în dezacord, inevitabil, cu „epopeea” postdecembristă, îl obligă să sondeze o lume rapace, trivială, dornică de parvenire. *Remora (Jucătorul)*, roman din 1998, trece în revistă o posibilă tipologie a diverselor jocuri, când „afară se vinde libertate”. Rolurile oferite, cu „mărinimie perfidă”, de bătrâna doamnă Magdalena (în marea piesă din postcomunism) sunt comentate de doctorul Sasu (ca *raisonneur* al grupului), încercând a afla, rizibil, simbolistica sacrului. Şi meditativul Matei Jianu (v. *Piranha*, 2012), un „chibiţ cu studii superioare”, ispitit de iniţierea prin scris, analizează onest pragurile vârstelor (fluxul şi refluxul), în vreme ce linotipistul Duma, apăsat de nostalgii, deplânge „scrisul de odinioară”, pierzându-şi aura.

Firesc, şi vocaţia eseistică, probată prin texte cu nuanţă filosofică, îmbrăţişează, în România postdecembristă, un vizionarism apocaliptic; dacă, romanesc, *Remora (Jucătorul)* pătrundea în lumea noilor arivişti iar *Mirii fericiţi* (2000) obliga, într-o societate a contrastelor violente, la soluţii existenţiale diferite, degringolada tranziţiei acutizează nostalgic vocea eseistului (de la *Picătura de cucută* la *Omul abstract*), recomandând exodul spre interior, ca ultim refugiu, odată cu dezinteresul oficial şi degradarea axiologică, înceţoşând reperele morale. Ca (fost) manager, Banciu e îndreptăţit să risipească amare constatări privind lumea bibliotecii, blamând indiferenţa faţă de actul cultural.

De o invidiabilă rezistenţă şi mereu cu poftă de scris, în pofida unor afecţiuni care i-au ruinat trupul, Paul Eugen Banciu gândeşte, probabil, un alt ciclu. Prozator fără vacanţe, mereu în priză, autorul se dovedeşte un *profesionist* de cursă lungă, crezând fanatic în literatură. Încercat de disperări şi iluzii într-o viaţă trăită în paralel, înconjurat de cărţi, dezinteresat de traduceri, Paul Eugen Banciu ştie (s-a mărturisit deseori) că *proiectul său literar* trebuie să meargă înainte. Fiindcă scriitorul, mânat de „blestemul creaţiei”, duce cu sine un topos, slujind un spaţiu edenic: *literatura*. Scrisul său, relansat odată cu seria nouă a revistei *Orizont* (1972), are nevoie de pânze ample şi scrutează, cu ochi antropologic, lumea, manevrând blocuri epice şi propunând lecturi „în filigran”.

Adrian Dinu RACHIERU

Ioan Romeo Roșiianu sau viață de poet într-un mozaic alcătuit din poeme

Scrisoare

Străzi, aglomerație, lume, oraș, tristețe, aduceri aminte sau VIAȚĂ – toate într-o suită de poeme scrisoare. Poetul despică firul iubirii, căci deasupra a tot și toate stă IUBIREA împărtășită, parțial împărtășită, abandonată, rămasă în cotloanele memoriei mai vie decât în momentul trăirii ei efective. De fapt, la Roșiianu poemul își trăiește clipa, în vreme ce aglomerarea clipelor (poemelor) e radiografia vieții.

Nu avem ranchiună, păreri de rău, metafore ori învățăminte... Miza vieții e trăirea clipelor unei imposibile (tot timpul repetate) iubiri.

Dacă se cunoaște finalul, mai are rost să trăiești iubirea? E o întrebare retorică, precum cea care spune că dacă cunoști sfârșitul vieții mai trebuie s-o și trăiești?...

Pe vremea aceasta, prinsă în fiecare scrisoare-poem, s-ar putea scrie mult mai bine fără a răspunde unei întrebări.

De fapt, poemele nu dau răspunsuri, nu e „obligația lor de serviciu”. Poemele stau mărturie existenței... iubirii și (i)repetabilității ei. Fiecare story (cuvântul e forțat oreșcâtva) încarcă energetic un mesaj tensionat ce dă muzicalitate cuvintelor. Avem atmosferă, bucurie, durere, tristețe, căci poetului nimic din ce e omenesc nu-i străin.

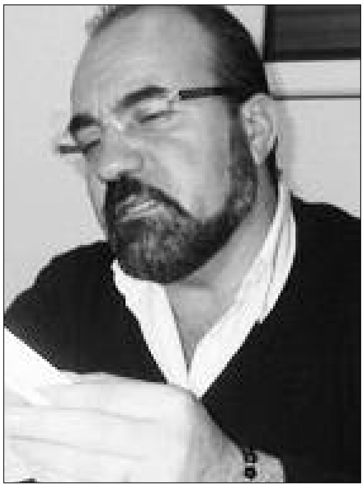
Poemele scrisori sunt o „aventură” arar întâlnită în literatura română. Ici-colo găsim la poeții reprezentativi ai câtorva generații câteva scrisori-poem. Roșiianu oferă o carte pe piața literară, o carte-poem în care scrisoarea devine pretext și liant.

Tensiunea lirică de necontestat se aproprie... paradoxal... de ceea ce aş numi proză-poem. Nu avem în volumul acesta proză... e poezie de frontieră, fără a deveni exerciţiu experimental. Și cum e vorba de un poet ce-şi contiunuă drumul literar, e de salutat constanţa şi înnoirea stilistice.

Roșiianu revine în literatura română cu o carte inedită, într-un peisaj saturat de experimente. Redescoperirea omului care iubeşte cu disperare e pretextul oricărei cărţi-spectacol într-o literatură ternă. E mai mult decât suficient!

Marian ILEA

Sorin Grecu sau terminarea cu poezia jocului

Chiar dacă te întâmpină cu un titlu grav, volumul lui **Sorin Grecu*** e în continuare unul care dă din start impresia jocului, un joc prin care poetul răstignit între Maramureş şi Cluj îşi etalează cunoştinţele poetice, modul în care jonglează cu simboluri sau filoane lirice, dexteritatea cu care mânuie valori şi căutări. **Mic tratat de traumatologie** îmi pare a fi întâia carte prin care poetul acesta îşi nemureşte slova, făcând pasul decisiv spre o deja conturată proprie cale poetică.

Dacă până acum Sorin s-a remarcat printr-o continuă căutare de sensuri, chiar şi prin încăpăţânarea cu care îşi reitera temele în care simţea că se regăseşte mai uşor cititorul, astfel de concesii stilistice afectând uneori profunzimea poemelor, unitatea acestora într-o carte, ajungându-se uneori până la senzaţia că au fost adunate de-a valma între coperţi, de data aceasta putem indiscutabil vorbi despre o tuşare a maturităţii. Sorin Grecu nu mai ia nimic la mişto, pastişele de retorică tragi-comică rămânând ca exerciţiu doar, ca experiment întru propria devenire.

De data aceasta efuziunile lirice acaparează totul, iau în stăpânire poemul, în pofida faptului că poetul încă trădează o anumită notă de sensibilitate ultragiată.

Deşi elogiază metafora în acest volum, într-un firesc pas spre cunoaşterea sublimă şi misterioasă a slovei cu care-şi îmbracă imaginile tuşate, poetul tinde încă să alunece înspre descriptivism, astfel reporterul luând indiscutabil faţa celui cu lira: „cu o calmă disperare în salonul de amputaţi/ aflat sub efectul tranchilizantelor/ îţi vizionezi acum viitorul// trezit apoi te minunezi/ cum ciotul unui coleg ieşit involuntar peste pătură/ aduce întrucâtva cu creştetul domnişoarei Pogany” (*Micile navigări*).

Citind aceste versuri nu ai cum să nu-ţi aminteşti de Noica analizând „Cuminţenia pământului” de acelaşi Brâncuşi, de un Noica ce remarca două înfăţişări contrastive la această sculptură.

El spunea că obrazul stâng şi aceeaşi parte ghemuită a corpului vorbesc indiscutabil despre o tânără ca împietrită, aflată parcă acolo, dincolo de însăşi civilizaţia umană. Celălalt obraz, ca la un pol opus, tăiat cu fineţe chirurgicală în marmură, are o cu totul altă linie facială, o altă expresie. Aici nu mai primează o anumită formă de primitivitate – ca dincolo – un incipient proces de umanizare facându-şi simţită prezenţa şi influenţând arta. Ei bine, nu pentru că în citatul mai sus dat Sorin Grecu a pomenit de o altă lucrare a marelui scuptor fac acest paralelism, ci pentru că impresia de căpătâi a acestui volum este că el ţi se relevă cu totul şi cu totul altfel, în funcţie de starea emoţională şi de disponibilitatea pe care o ai când te apuci de citit.

În funcţie de această stare, de receptivitatea şi bagajul cultural al cititorului, lectura poate fi una facilă, puerilă chiar, putând a te încerca senzaţia că ţii în mână o carte cu sensuri şi cuvinte adunate de-a valma. Sau, în cazul fericit şi dorit, în absenţa superficialităţii care ne marchează vieţuirea, simţi experimentul la care te provoacă mereu şi mereu Sorin Grecu, descoperi jocul acesta subtil ţinut în frâu cu atâtea şi atâtea nuanţe de clişee desprinse dintr-un altfel banal cotidian.

„jocul acesta se scurge la nesfârşit/ ca o umoare/ şi loviturile se anihilează reciproc/ până-ntr-o zi/ când cu adevărat ai să sucombi// duplicitate şocantă precum/ culcatul în acelaşi pat cu duşmanul/ sau a victimei cu călăul” – zice poetul în poemul ce dă titlul volumului, întărind cele subliniate de noi. Despre acest rebel al poemului, despre acest nonconformism al poetului, Daniel Corbu scria, în revista Feed-Back, cu un an înaintea apariţiei acestui volum, că vorbim de un: „poet de vocaţie, apostol al meditaţiei citadine şi proprietar al unui nonconformism structural (...) este un rebel la nivel ideal şi lingvistic, urmărind în permanenţă impunerea unui anormal propriu, provenit din mitologizări, transfigurări ale realului...”.

Da, „curat murdar”, Sorin Grecu aduce în poezia sa nunanţe şi simboluri mai puţin uzitate până acum, şi nu neapărat pentru că s-ar teme de faptul că temele ar fi fost deja epuizate, ci parcă din acel nonconformism de care vorbea Daniel Corbu: „gloriosul cancer de colon al infinitului” (*Mic manual de traumatologie*), sau „ci doar pe buzele zeului atins de spleen/ în splină” (*Şi nu ştiai...*), sau „ceva mai târziu la crâşma de cartier/ îi întâlneşti pe camarazii din copilărie/ însă n-ai vorbit cum vorbeai cu ei/ toropiţi de băutură cu capetele prăbuşite pe masă/ îşi dorm acum somnul de frumuseţe” (*Linişte*).

Şi acest volum este grevat de reporter, invocarea stampei cu amicii beţi din copilărie fiind cu adevărat un sistem de referinţă a imixtiunii jurnalistului în procesul liric, precum şi alte şi alte exemple care nu fac decât să ne arate uşurinţa cu care Sorin Grecu se strecoară printre teme şi simboluri, dar şi încăpăţânarea lui de-a epata, sfidarea unor căi mai mult sau mai puţin bătătorite până acum în poezie părând a fi trăsătura de bază (şi) a acestui volum.

Un volum sub care poetul acesta nu mai poate coborî ştacheta.

I.R. ROŞIIANU

***Sorin Grecu – Mic tratat de traumatologie**, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2015.

Clipe

Câte clipe rămân ale noastre, întregi
dintre cele plecate departe de noi
cât văzduh e cu totul al nostru
cât vânt risipeşte-ntre crengi
copacul sub care, ca la-nceputul lumii
stăm amândoi

căci parcă ierburi suntem
de leac şi de venin
seminţe de cucută, crengi cu cireşe amare
şi-n toată goana asta o clipă-n mâini te ţin
şi pleci în ţara care nici măcar nume n-are.

Te-ating de parcă te-ai risipi, ca păpădia
te mângâi ca şi cum sufletul s-ar vrea şi el mângâiat
peste copacul sub care stăm se lasă chindia...

câte clipe sunt ale noastre de-a-ntregul
câte s-au surpat ca undele apei la mal
şi-n sângele nostru s-au îngropat...
parcă-am dormi în torţe
şi-am fi lumina lor
şi-n noaptea mare-a lumii
am lumina uşor...

Peisaj

În curtea bătrână nechează un cal negru
pe cine cheamă ce vrea
nu stă în puterea noastră omenească
să ştim
e ceaţă pe dealuri
în păduri –
nesfârşite nemaivăzute culori
plutesc în vânt
ne stau de veghe

În casa singură
un bătrân singur tremură-n oglinzi
Ca mâine trece totul
şi din toate-ale tale
se-alege doar o pulbere trecătoare
şi-atunci vei afla
vei fi pretutindeni
şi nicăieri...

Fata lui Ramses

Am visat totul
am visat tot ce era de visat
cadru cu cadru
până şi voalul tău de nuntă
şi amuletele pe care mi le-ai trimis
să-mi aducă noroc

chiar şi o voce care-mi spunea
„bine, o să-ţi iau bosnia
cu herţegovina cu tot”
continente întregi de cuvinte
sentimente gemene
plantaţii minunate de stâlpi
dar eu tot de fata lui Ramses
am fost îndrăgostit
în fiecare vis
în fiecare pagină
ea mi s-a părut cea mai patriotică
orice gând devine istorie
dragilor nesuferiţi nemernici
norocoşi

Sfârşitul inocenţei

Ascultă, vântul întoarce câmpia
ca pe filele cărţii
umflă marea urneşte munţii
răsuceşte iarba în odgoane de aur
zburătoarele toate căzute din cer
cuprinse de-ndelungată tristeţe
se odihnesc pe-acoperişul
unui atelier de pictură

Veşmintele femeii zburau prin aer
şi trezeau din somn imaginaţia
dacă evadau din întâmplare
pe fereastra îngustă
pe copaci se zăreau aprinzându-se focuri
pentru că acolo mergeam noi să visăm
până când vedeam înălţându-se zorii
şi sfioşi plecam...

Călătorie în Carte

Somn de animal întins pe prundiş
între mărăcini vineţii
gata să se-aprindă şi să capete grai
unde mai stau şi acum agăţate bucăţi
din rochia ta de mireasă

pe care am mai cântat-o
într-un poem de demult
vinul şi pâinea şi sarea
unor vremi pierdute la cărţi
regate şterse deja dintre file

Fragedă ca pulpa Tereziei
cea scăldată în lapte şi sânge
soseşte dimineaţa-n ţinut
înflorindu-ţi surâsul.
Abate-ţi privirea de la mine
şi lasă-mă să răsuflu şi eu omeneşte
toate versurile mele pierdute
se vor întoarce şi mă vor salva
din tirania moale la care te dedai

Uneori îmi zic: mă voi sui în finic
şi voi rupe crengi
te voi răsfăţa în caleaşca lui Solomon
cea din lemn de Liban

Lângă odaia ta a înflorit via
şi printre viţele care-ţi ating părul
dă din coadă şi ţopăie
sturzul ruşinos.

Nicolae SCHEIANU

Inscripţie pentru ziua de mâine

În acest veac, atât de lipsit de suflet uneori, şi cu speranţe din ce în ce mai mici, când efemerul şi provizoratul, graba şi forţa ne sufocă, poetul Dan Drăgoi, stăpânit de un crez aparte, de lumina târzie şi binefăcătoare a vieţii, scrie o poezie tradiţională, adâncă, în care se mărturiseşte pe sine şi pe cei dragi lui. El tânjeşte după ordine şi adevăr, după sinceritate şi credinţă, adică după poezie, după miracolul ei.

Poetul stă de veghe acolo unde viaţa lui e lumină şi nădejde, iar lumina târzie îl conduce la o familie aşezată şi durabilă. Şi aşa cum familia e credinţă, la fel e cetatea şi ţara. Iar dacă iubire nu e, nimic nu e... Când în lume atâţia poeţi nu ştiu cum să fie mai preţioşi, mai moderni, mai sofisticaţi, mai rătăciţi sau ascunşi în metafore artizanale, multe fără înteles, Dan Drăgoi vine şi ne spune cu atâta farmec şi nobleţe:

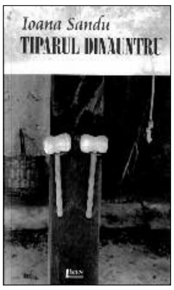
Stăteam la umbra unui vis,
Atins de-o aripă de înger.
Singur pe drumul interzis,
Desculţ pe pietre merg şi sânger...

E aici un poem, o mărturisire de o certă frumuseţe şi simţire a spiritului. Oare nu asta suntem noi toţi? Nu suntem lumină în umbra unui vis? Iar cei cu şanse şi credinţă nu sunt atinşi de aripa unui înger? Şi mai mărturiseşte poetul cu emoţie şi credinţă:

E o poveste tot ce scriu,
E o durere orice pas,
Aşteaptă-mă şi am să-ţi fiu
În clipa care ţi-a rămas!

În acest zăcământ de idei şi sentimente există fireşte şi steril, dar se vede şi un filon de aur sentimental oferit celor apropiaţi. Aur cu scăpărări din condei, din sufletul poetului care se închină smerit în faţa poeziei. Acesta e poate visul fiecăruia dintre noi, lumina noastră cea târzie. Aceste lumini ne cheamă la lectură şi meditaţie, iar noi ne simţim mai tineri şi mai buni.

Viorel CACOVEANU

Ioana Sandu
Tiparul dinăuntru
(versuri)
Editura LIMES, 2016

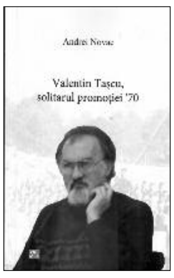
Clubul Umoriştilor Constănţeni
Containerul cu umor
Editura DOBROGEA

Victor Munteanu
***Prizonierul tăcerii* (versuri)**
Editura JUNIMEA, 2016

Silvia Bitere
***Să spunem puţin lucrurilor pe nume* (versuri)**
Editura LIMES, 2016

Andrei Novac
Valentin Taşcu, solitarul promoţiei 70
Editura VREMEA, 2016

MARIN IONIȚĂ
Dincolo de tăcere
(Interviuri)
Editura *Tiparg*, 2016, Pitești

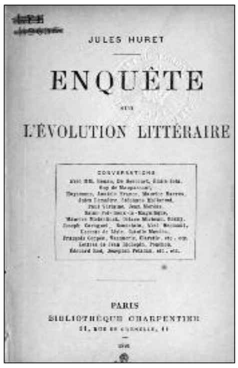
ARTE POETICE

■ Nr. 35
■ Ianuarie 2017
Cafeneaua literară

JULES HURET

Anchetă asupra evoluției literare

JULES HURET

ENQUÊTE

L'ÉVOLUTION LITTÉRAIRE

PARIS
BIBLIOTHÈQUE CHARPENTIER

Convorbirile cu Edmond Picard şi Gustave Kahn fac parte din volumul Jules Huret, *Anchetă asupra evoluţiei literare*, Biblioteca Charpentier, 1891. Anterior, convorbirile au fost publicate în *l'Écho de Paris*.

(urmare din nr. trecut)

EDMOND PICARD

Mişcarea literară franceză are, de vreo douăzeci de ani, un ecou intens în Belgia, unde mişcările succesive ale literaturii noastre au avut colaboratori numeroşi şi remarcabili. În loc să intervievez literaţi belgieni de notorietate, ca MM Lemonier, Rodenbach, Verhaeren, Van Lerberghe etc., am crezut că fac mai bine adresându-mă omului care reprezintă diletantismul literar în Belgia, şi să cunosc, prin impresiile lui, în totalitate, opiniile compatrioţilor săi.

Dl. Edmond Picard este, în acelaşi timp, un mare avocat, un Mecena luminat, care a ştiut să grupeze în jurul personalităţii sale simpatice toţi scriitorii şi toţi artiştii belgieni.

Autor al *Juratului*, un roman editat în condiţii de lux, magnific ilustrat de Odilon Redon şi scos numai în 100 de exemplare; colaborator la multe reviste ale tinerilor, fondator de publicaţii literare şi artistice. „Dacă Edmond Picard n-ar fi existat, îmi spunea Mæterlinck, cred că în Belgia n-am fi avut curajul de a face ceva!...”

„Îmi faceţi onoarea, domnule, de a crede că modesta mea părere ar putea avea vreo utilitate în ingeniosul demers pe care-l publicaţi în „l'Écho de Paris” sub titlul „Anchetă asupra evoluţiei literare”. N-aş putea vorbi despre aceasta decât în calitate de străin, din Belgia, ca bruxellez, în consecinţă, de foarte departe şi sub impresia prejudecăţilor şi greşelilor cu atât mai probabile, cu cât sunt un fervent amator de artă, puţin scriitor, dacă e să dăm crezare amicilor, dar, ca profesie, din familia avocaţilor. Dar aveţi poate dreptate să presupuneţi că o opinie formulată în asemenea condiţii, chiar fragilă, nu va fi mai puţin ciudată, ca orice lucru exotic. Am să risc deci, încurajat de măgulirea dvs.

Îmi puneţi următoarele întrebări:

1. Unde se situează naturalismul?
2. Mişcarea simbolistă a ajuns în Belgia; ce încărcătură are, care este viitorul ei?
3. Personalităţi literare belgiene?

Ca să ştiu cu ce arme să plec la război, am citit procesele verbale ale „Anchetei” dvs., deja publicate. Mi-au lăsat o impresie ciudată. În primul rând, sunt pline de viaţă, căci aţi reuşit să-i puneţi admirabil în scenă pe oamenii care constituie această elită literară ale cărei nume ne sunt familiare nouă, îndepărtaţilor belgieni: „Salve, Gallia, Regina!” În al doilea rând, m-au înspăimântat din cauza asprimii cu care personalităţile se judecă unele pe altele. Într-adevăr, *Ancheta* dvs. este revelatoare în privinţa unei situaţii pe care n-aţi intenţionat s-o puneţi în lumină. Vă întrebaţi: unde se situează naturalismul? Unde se situează simbolismul? – şi ajungeţi să dezvăluiţi unde se situează fraternitatea literară din Paris. Ce de animozităţi, Dumnezeule! Ce de ranchiune, certuri amare! Ce încrâncenare în rivalităţi şi rea voinţă reciprocă. M-au frapat cuvintele lui Zola: „Mai ales, să publicaţi această *Anchetă* în volum. Ţin s-o am în bibliotecă: măcar pentru a păstra amintirea acestei bande de rechini care, neputând să ne înghită pe noi, se mănâncă între ei”. Ceea ce v-au spus unii despre noi este nimic în comparaţie cu răutăţile cu care se gratulează reciproc, şi iată, pentru a ne calma: *Au inventat romanul slav şi drama norvegiană, ca să nu mai vorbim de belgianism, care este fondul însuşi al sufletului lor literar*.

Cu siguranţă, ne iubiţi mai puţin decât vă iubim noi. Este mult ascultată aici *Franţa literară*. Odinioară era cu intenţia de a vă imita. Eram mici, ea ni se părea frumoasă! De acum înainte, atenţia acordată va fi doar admirativă, căci ne străduim din ce în ce mai mult să scoatem la lumină şi să ne menţinem originalitatea. În privinţa naturalismului şi a simbolismului, la noi este ca peste tot în altă parte. Veţi vedea, dacă *belgianismul* meu nu-mi va trăda bunele intenţii.

Voi relua generalităţile despre care tot aud. Evoluţia literară nu ne apare ca înlocuirea radicală a unei forme vechi cu o formă nouă, ci ca o substituire, în gustul publicului, a artiştilor şi a esteticienilor, a unei preferinţe cu alta. Este ca modificarea majorităţii în parlament. Nu suprimarea partidelor, ci schimbarea proporţiilor şi a echilibrului.

Ca să nu mai spunem că, în acest secol, romantismul a fost avantajat mult timp; pe urmă a fost rândul naturalismului; acum gustul pare să meargă spre o formulă încă rău definită, care să grupeze forţele embrionare sub eticheta de simbolism. Dar nici naturalismul, nici romantismul, nici celelalte formule literare care au dat strălucire epocii şi au făcut istorie nu sunt abolite. Diminuate ca importanţă, da; suprimate, niciodată; reduse la proporţii normale, puse în banca lor, curăţate de exagerări,

clasate (de aici, eticheta de clasic!) și gata să servească (ceea ce este esențial) oricărui om de geniu, de talent, căruia îi va plăcea, nu contează când, să le preia ideile, pentru a face din ele liniile directoare ale unei mari opere.

Așa că nu pot înțelege afirmația majorității celor intervievați: *Naturalismul este terminat, terminat de-a binelea* decât în acest sens: *Naturalismul nu mai este preferat*; și-a trăit traiul ca școală dominantă; a avut tot spațiul necesar desfășurării; gustul schimbător al publicului a fost saturat, s-a plictisit și cere altceva; trebuie trasă linia, făcută balanța activului și pasivului, trebuie să i se fixeze caracteristicile și va fi rândul lui ca, astfel ventilat, să intre în clasicism, nemaiputând, de acum înainte, să-i servească, fără să pară odios, pe mediocrii autori de pastișe, dar întotdeauna gata să-i ajute pe artiștii superiori, chiar și pe acei șefi actuali ai școlii naturaliste, care vor avea mușchi destul de tari și suflu destul de puternic pentru urcușul spre vârful unei capodopere.

Prin urmare, toată rumoarea, toate tentativele, busculadele, altercațiile prezente nu sunt decât expresia acestei nevoi. Evoluția literară, după ce s-a învârtit pe loc (și cu ce magistrală putere!) a luat-o iar înainte, de câțiva ani.

Unde va merge? Înainte, ca o gloată de curioși urmând muzica regimentului în drum spre o destinație necunoscută, alergând și țopăind, într-o varietate infinită de inovatori și experimentatori: decadenți, corupți, simboliști, ezoterici, verbaliști, magiști, instrumentaliști, impresioniști, neorealiști... O, ce armată a lui Xerxes! Și fiecare flutură steagul strigând: „La mine! Pe aici! Iată noua artă! Îmbrățișați arta nouă!”

Unicitatea este dată de această agitație, de această surdă mânie cu care adepții unei școli vorbesc despre adepții alteia. Dumneavoastră aveți șansa unei vederi de ansamblu asupra acestei admirabile varietăți, datorită extraordinarei fecundități a sufletului francez. Vedeți cum fiecare grupare este geloasă pe grupările vecine și le ponegrește. Și când sâmburele literar, care joacă rolul destinului, folosește, ca-n muzică, notele joase și nu pe cele înalte, cele înalte se enervează și viceversa. Bucurați-vă de toate gamele, cântați pe toate corzile! Cât vă invidiez!

Din această confuzie va ieși, formată încetul cu încetul, cu șef și cu program, o mișcare având unitatea și puterea romantismului și a naturalismului: o școală nouă, încă misterioasă. Deocamdată e instrucție de pluton, fiecare sergent înghesuindu-și oamenii într-un colț al câmpului de manevră.

Încă de pe acum, câteva elemente esențiale transpar din această naștere care n-a ajuns la termen.

Mai întâi, ura față de formulele academice și cu valoare de normă care au încercat să impună un Cod al artei literare. O neîngrădită și salutară nevoie de originalitate; obligația strictă impusă fiecărui artist de a fi el însuși sau de a nu valora nimic. De aici, împrăștierea în grupuri nenumărate, tentativele bizare, sondările în neprevăzut, deconcertând și ducându-i la disperare pe cei cu credință în reguli. De aici, ca să nu mai dăm alt exemplu, ruptura de regulile de versificație clasică, de acea punere a fărâmelor de principii scolastice pe rime, cesura, metrica, simetria, și apariția acestei poezii care nu caută decât armonia, ritmul, farmecul ideilor puse în ecuație într-o formulă fericită.

Mai ales, trebuie luată în calcul nevoia de îmbogățire a limbii, acum insuficientă pentru a exprima nuanțele rafinate ale vieții contemporane, ale sufletului nostru ales, ajuns la paroxismul complicației. Printre transformările ciudate și multiple pe care se bazează decorul civilizației noastre, ce se transformă mai straniu decât gândirea umană, creierul nostru uman și producția lui de sentimente și de idei? Totul se rupe, totul se sparge și din ruinele fumegânde iese o nouă îmbinare, proaspătă, prodigioasă în neprevăzutul și detaliile ei. O viermuire! Un furnicar! Ce departe suntem de gândirea calmă și măsurată a oamenilor care au cultivat limba clară, simplă și puternică a secolului al XVIII-lea! Eforturi deci pentru a ne reda expresiile pitorești ale lui Ronsard și Rabelais. Eforturi pentru a crea cuvinte noi, ingenioase, sonore sau tandre, întotdeauna expresive. Ce de găselnițe de acest fel realizate de acest admirabil Jules Laforgue, de care își amintesc atât de puțin participanții la această *Anchetă*!

În sfârșit (ca să nu mă lungesc prea mult) există o evidentă tendință de a depăși bornele vizibile ale realității în care naturalismul pretinde că este închis. Mai ales aici apare un aspect al problemei căreia i s-ar putea aplica, cu exactitate, acest cuvânt vag: simbolism. Se dorește o artă care să te facă să gândești, care să fie sugestivă. Asta ar corespunde fenomenului intern, real al sufletului nostru: prelungirea realității în vis. Noi nu vedem nimic așa cum este. E nevoie de un efort de abstractizare, niciodată reușit, de a despovăra lucrurile de ceea ce le adaugă imaginația noastră; în zilele noastre mai ales, când umanitatea nu mai vrea să gândească decât în imagini și alegorii, adăugând realității un dublu mistic, o plutitoare aureolă de mister. Această înclinație a creierului nostru, seducătoare și expresivă slăbiciune, vor s-o pună în valoare artiștii noi: arta, spun ei, trebuie să exprime această slăbiciune, pentru că este a noastră și ne farmecă. Arta care o neglijează este o artă mutilată. Natura există pentru noi nu așa cum este, ci așa cum ni se pare, așa cum o simțim, cum o recreăm, cum o îmbrăcăm cu fanteziile noastre, crude sau blânde, în tot cazul, fantastice. Artistul trebuie să spună aceasta. El trebuie să reînvie, cu visele sale, visele altora, al căror spirit este mai puțin activ decât al lui, mai puțin fecund. Rolul său este de a pune în efervescență, în adâncul celorlalți, simțul care percepe, în divină exaltare, *senzația artistică*. Nu va ști s-o facă dacă se cantonează în realitatea mohorâtă și seacă!

O versificație mai simplă, imaterialul aureolând constant realitatea, iată care vor fi, după mine, dominantele artei viitoare, care, trecând peste exagerările și bizareriile acestei perioade de tranziție, va gira pentru un timp imperiul literar. Asta se va numi simbolism... sau cum doriți. Și pentru că romanul a ajuns la slăbiciune și extenuare, va face istorie în locul lui: din punct de vedere științific, psihologic și literar istoria se reface mereu, nu credeți?

Îmi rămâne de răspuns la a treia întrebare: personalitățile literare belgiene. Actualmente, ele sunt foarte numeroase și aproape toate tinere. Țineți cont că patriotismul (fără pic de șovinism!) îmi dă iluzii și luați de bună această declarație: că nu cred, păstrând desigur proporțiile, să existe pe undeva o mișcare atât de intensă, de sinceră și de independentă ca în mica noastră Belgie. Și literații noștri nu se mănâncă între ei! Personalități tinere, am spus: tinzând spre drumurile nebătute, tatonând, bătând în pereți pentru a găsi ieșiri. Fără partipriuri, căutând nu ceva de imitat, ci cum să se descopere și să se câștige pe ele însele, atente la mișcarea franceză, dar temându-se de vechiul și crudul reproș al pastișei. La noi există grupuri, nu și școli. Cele mai disparate grupuri își fac loc, neavând în comun decât aceeași nevoie de a face artă... fiecare în felul său, frățește. Dacă au fost vreodată încăierări, s-au domolit!

Nume? La ce bun! Ce v-ar spune numele noastre, când baroc flamande, când valone pentru voi? Aș vrea să nu omit pe niciunul dintre acești modești viteji și... lista ar fi lungă. Îi cunoașteți pe Camille Lemonier, Georges Rodenbach, Maurice Mæterlinck. Aș putea adăuga și alte nume: Émile Verhaeren, Albert Giraud, Georges Eeckhoud, Iwan Gilkin, Georges Knopff, Van Lerberghe, Grégoire Leroy, Fernand Séverin, Raymond Nyst și multe, multe altele! Dar prefer să aștept ca ei să ajungă la dvs. într-o bună zi.

Edmond Picard, Bruxelles, 20 aprilie 1890”

GUSTAVE KAHN

El trece, împreună cu Jules Laforgue, drept inițiatorul versului liber, al versului cu număr variabil de silabe, care este cea mai îndrăzneață dintre inovațiile poetice. Este autorul *Palatelor nomade*, un volum în care exprimă idei și sentimente prin metafore unice care nu se succed. Până și titlul volumului indică, de altfel, spiritul și metoda autorului. Dl. Kahn a fondat revistele „Ogue” și „le Symboliste”, a condus, ceva mai târziu, „Révue indépendante”, unde a susținut un demers critic original și sclipitor. Teoretician subtil și fecund, el este, în prezent, unul dintre liderii tinerei generații literare.

Răspunsul lui la *Anchetă* se împarte în două: o scrisoare pe care mi-a trimis-o din Bruxelles și o conversație; prima – teoretică, a doua – plină de judecăți asupra scriitorilor timpului său.

Cum dl. Kahn se ține, de mai mulți ani, departe de mediile literare, rupându-și vechile relații, m-am gândit că foștii săi confrați vor fi bucuroși să afle în ce sens opiniile lui despre ei au evoluat. Iată, mai întâi, scrisoarea:

„**Domnule**,

Înainte de a încerca să definesc simbolismul actual, ar trebui delimitat punctul de unitate care adună atâția oameni diferiți sub aceeași etichetă, în ciuda pretențiilor opuse și a voințelor diferite. Acest punct comun este o ură comună față de naturalism și nu atât față de primii naturaliști, cât față de elevii lor recenți, care sunt niște nulități.

Așa cum tinerii sătui de lirismul vag al ultimilor romantici au inventat documentul uman, așa și tinerii acestei generații, sătui de inventare și de reportaje, s-au declarat urmașii lirismului. Cuvântul „simbol” este foarte vechi, simbolistica înglobează deopotrivă operele mistice și operele teogonice.

De curând, sensul cuvântului „simbol” aplicat la literatură a fost precizat: se voia înțelegerea, prin literatură simbolică, a unei imense fresce istorice cu personaje decorative; primul care a încercat aceasta în Franța a fost Edgar Quinet, apoi Gustave Flaubert cu *Ispitirea Sfântului Anton* etc., etc.

Mai mulți parnasieni au încercat să facă simbol din evocarea istorică, apoi au trecut la alegorie, un fel de artă de a umfla un subiect oarecare cu idei care nu există și nu sunt puse acolo.

Pentru mine, personal, arta simbolistă ar însemna înscrierea într-un ciclu de opere, pe cât posibil, a tuturor modificărilor și variațiilor intelectuale ale unui poet, îndrăgostit de un scop determinat de el însuși.

Primele sale cărți ar trebui să aibă ca simbol căutarea adevărului în artă. Cărțile de maturitate ar trebui să dea mărturie despre cunoașterea adevărului, iar ultimele – despre un adevăr ipotetic, pe care-l lasă moștenire urmașilor.

Simbolul vieții umane, însemnând traducerea elementelor esențiale ale existenței, ar fi dat, prin urmare, de cele trei forme esențiale: căutarea, cunoașterea adevărului și frumosul, ghicirea unei frumuseți noi și a unui adevăr nou sau, mai degrabă, evoluția mai nouă a frumosului și a adevărului.

Iată care este pentru mine ținta artei simboliste.

Mijloacele prin care se manifestă sunt poemul, cartea de proză și drama. Pentru mine, poemul este în întregime o evocare a unei idei poetice în vers liber.

Ce este un vers? – Este o oprire simultană a gândirii și a formei gândirii. Ce este o strofă? – Este dezvoltarea unei idei printr-o frază în versuri. – Ce este un poem? Este evidențierea, prin suprafețele sale prismatice, care sunt strofele, a întregii idei pe care ai evocat-o.

O carte de versuri, adică poemul cel mai lung și mai complet pe care ți-l poți imagina, trebuie să se prezinte ca un întreg omogen luminând cu toate fațetele strofelor o curgere de senzații poetice concepute într-o unitate.

Versul liber, în loc să reprezinte, ca versul vechi, niște rânduri în proză tăiate de rime regulate, trebuie să existe prin el însuși, prin aliterații de vocale și consoane înrudite. În evoluția sa verbală, strofa trebuie să se nască de la primul vers sau de la versul cel mai important. Dezvoltarea ideii generatoare a strofei creează poemul deosebit sau capitolul în versuri al unui poem.

Ansamblul tuturor acestor capitole sau fațete constituie cartea. După cum vedeți, această idee, completată, seamănă cu cea a lui Henri de Régnier; am meritul de a-l fi învățat și pe el aceste lucruri, prin ceea ce am publicat în „Vogue” (1886), prin articolele de critică și poemele din „Révue indépendante” (1888) și prin *Palate nomade* (1887), prima carte realizată prin această tehnică ce-mi aparține.

În poemul *Palatelor nomade*, ca și în două cărți asemănătoare, *Cântecele amantului* și *Cartea imaginilor*, adopt principiul de a explica însuși fondul ideii poetice, prin poeme relativ lungi, și de a-i da concretețe, pentru a ușura înțelegerea cititorului, prin cântece simple și scurte; în același timp, în poeme și pagini de critică am emis ideea de a nu mai urmări pas cu pas senzațiile principale ale personajelor cărții, fiind suficient să transformi în stereotip, în înlănțuirea și contrastul lor, principalele momente ale crizei sufletești, ale iluminării lor sufletești; și această idee o revendic ca fiind a mea, deși apare și la Stéphane Mallarmé, căci, dacă dl. Mallarmé îmi este strămoș ca poet, eu îl preced ca estetician și creator al versului liber.

Pentru mine, cartea de versuri este o dramă a conștiinței, cu un personaj principal, multiplicându-se apoi într-o mulțime de personaje care nu sunt decât fațete ale ideilor sale, reflectări în conștiința unor personaje imaginate ca interlocutori, în timp ce într-o dramă pură trebuie să prezinți doar personaje în întregime figurate și definite.

S-ar putea spune că o carte de versuri poate fi nu numai dramă, ci și comedie; s-ar putea spune și că aceste cărți de poezie ar trebui completate cu cărți în proză. Dar despre estetica unei cărți simboliste în proză îmi rezerv dreptul de a nu vorbi decât după ce voi încerca eu însumi acest gen; acceptați, vă rog, aceeași rezervă și în privința unei opere dramatice pe care o am în proiect.

Să spun că ar trebui interzisă orice folosire a ritmurilor clasice? Sigur că nu – muzicienii compun bine piese în stilul vechi; numai că vechile ritmuri pot avea în farse prețiozitatea zeilor pe care-i aduci la carnaval în comedii bufe.

Să mai spunem că, pe lângă poemele arhitecturale, se pot scrie uneori, când proporțiile de suflet și de subiect impun asta, poeme care ar fi, față de marele poem simbolist, ceea ce sunt rapsodiile țigănești față de muzica simfonică; dar aceste poezioare ar trebui să ne uimească prin reale curiozități ritmice, prin strofe noi care, astfel probate, ar putea să-și găsească locul printre strofele alese pentru operele definitive.

Cred că aceste opere definitive ar trebui scrise în strofe moderne, căci, dacă este adevărat că putem îngloba metrica de tip clasic ca pe o situație specială în strofe cu vers liber, ar fi practic mai bine să evităm acest melanj: să împodobești strofele în alexandrin cu vers liber e ca și cum te-ai expune vorbind bâlbâit.

Îmi cereți părerea despre contemporani și dacă produc opere care se încadrează în formula simbolistă? După părerea mea, sigur că nu; după a lor, nu cred. De altfel, nu țin deloc să mă ocup de personalități, cu excepția revendicărilor legitime.

La ultima întrebare: „Verlaine și Mallarmé sunt părinții noii mișcări?”, vă voi răspunde net: mai degrabă unchi. Verlaine este cu siguranță un mare poet elegiac și catolic, adesea în versuri frumoase și rare. Dar unitatea de mișcare simbolistă fiind o reacție contra realismului, trebuie să admitem că tinerii poeți sunt dispuși să citească și altceva decât Goncourt și să se uite și la altceva decât la Courbet. Deci ei citesc sau ar trebui să citească, la alegere sau în momentele de abandon, vechile poeme ale antichității, legende, creațiile din Evul Mediu, Dante. Ei îi cunosc pe Goethe, Heine, Hoffmann și pe alți germani. Au suferit influența lui Poe, îi cunosc pe scriitorii mistici și pe pictorii primitivi, sunt la curent cu Walter-Crane, Burne Jones, Watts și alți prerafaeliți, deopotrivă pictori și poeți.

Au găsit în romantismul francez frumoase excepții sub influența lui Hugo; au fost supuși unei puternice imersiuni în muzica legendară și simbolică a lui Wagner, care, mai mult sau mai puțin înțeleasă, i-a preocupat intens. Acest ansamblu de influențe a generat mișcarea actuală și acest ansamblu de opere vechi constituie biblioteca ideală.

Ca să tragem o concluzie, domnule, eu cred că simbolismul, nu prin acordul diferiților reprezentanți, ci prin lupta lor, va înlocui parnasianismul, pentru că este Acțiune; cei mai buni parnasianiști (cam rari) își revizuiesc operele complete și intră onorabil în trecut. Cred că simbolismul va învinge prin cartea de proză, pentru că ea va fi scrisă cu siguranță, superioară ca stil și interes artistic scriiturii naturaliste. Cred că simbolismul va învinge prin operele dramatice, pentru că ni s-a făcut greață de

piesele naturaliste împănate de teze şi de dramatizarea romanelor lui Zola.

Dar mai cred şi că, dacă într-o bună zi, un realist sau un elev de-al parnasienilor ar scrie o operă care să demonstreze talent, ar trebui să-l preferăm vagilor imitatori ai recenţilor simbolişti (observaţi că am spus *să demonstreze talent*).

Gustave Kahn"

Iată, în sfârşit, notiţele pe care le-am luat în taverna de pe strada Amsterdam, unde am luat prânzul duminica trecută cu el, cu pictorul Lemmen şi Edouard Dubus, poet simbolist, emul al lui Vivier şi Sapeck.

Dl. Gustave Kahn: cap mic pe trup mic; ochişori foarte vii sub o frunte inteligentă, nas curbat de semit, încadrat de pometi ridicaţi.

Eram la început.

- Vedeţi, strigă dl. Kahn adresându-mi-se, nu există niciodată o evoluţie lentă, este un furt continuu, batista îşi schimbă buzunarul, pur şi simplu! Niciunul dintre cei de care mi-aţi vorbit nu aparţine simbolismului (cuvânt creat de Krutzer, de altfel). Mallarmé face doar alegorie; acest poet vechi este prea bătrân ca să-l mai vorbim de rău; să admitem, cum zice Francis Viellé-Griffin, că este un bun traducător. Da, şi îl găsesc, ca teoretician, realmente interesant: el mi-a lansat teoria versului liber...

- Şi tinerii? întrebai eu. Moréas...

- Moréas n-are talent sau are ceva mai mult ca alţii... N-a făcut niciodată nimic bun; are un jargon al lui, să vedem ce iese de aici; teoria lui despre unitatea sufletului modern şi adverbele folosite nu sunt lipsite de pitoresc...

Dubus, între două înghiţituri, se prăpădea de râs; lăsase să-i atârne monoclul, îşi lovea coapsele şi se încreţise tot la faţă.

Kahn continuă:

- Moréas merge din când în când la bibliotecă, cam o lună sau două, să-şi înnoiască vocabularul, recoltează cuvinte şi apoi le aureşte, pune fireturi versurilor şi runda e jucată...

Eram la al doilea fel şi berea curgea în căni de cositor.

- Cât despre Charles Morice, la el e diferit; agriculturii îi lipseşte o mână... individul este răzătura de pe ultima valiză a lui Mallarmé; n-are pic de talent.

- Henri de Régnier? zic eu.

- Acela n-are nici un fel de talent, mă auziţi bine? Nici un fel. Pune într-un decor aurit cavaleri negri de împrumut care merg încolo şi-ncoace pe prundiş etc., etc. Are dreptul să stea pe scaunul lui Mallarmé.

- Totuşi, observai eu, există unanimitate în privinţa valorii lui ca poet.

- Cu excepţia lui Brunetière, opinia majorităţii literaţilor, Hérédia, Mallarmé, Sully-Prudhomme, şi mulţi alţii, constă în a lua în vizor un mediocru pentru a-l opune unuia ceva mai bun decât el. Să vedem... Régnier este antiteza întregii literaturi. N-are nici măcar meritul de a refolosi arhaismul, că doar nu-i mare lucru arhaismul!

Se serveau legumele. Renunţaserăm la bere şi beam dintr-o sticlă respectabilă.

- Atunci care?... îl întrebai eu pe dl. Gustave Kahn.

- Verlaine, până la *Amour*, Verlaine şi Laforgue, şi Rimbaud, un mare poet pe care-l uităm şi pe care Lautréamont îl înlocuieşte într-o manieră insuficientă. Şi uite, numele lui Rimbaud îl evocă pe cel al lui Charles Cros, de care nimeni nu se mai ocupă şi care a avut un rol important în literatura contemporană.

Puţin sacadată, conversaţia se desfăşură la fel până la cafea.

- Naturalismul? zisei eu maşinal.

- Este o meserie murdară, răspunse Kahn. Cred că ceea ce fac oamenii ăştia este josnic; o teorie moartă, să nu mai vorbim despre ea. Adevăratul lor maestru, cu bunele şi cu relele lui, este Zola. Îi recunosc valoarea. Naturalismul franc şi pur, cel al lui Alexis, de exemplu, aşa de puţin interesant cum este, e încă tot o specie de... naturalism; dar ceea ce-ţi stârneşte râsul sunt acele tartine-sendviş ale naturalismului, complicate cu viori cântând pe sub ferestre la lumina lunii!...

- La cine vă referiţi?

- La M. J-H Rosny, pur şi simplu. Ah! *Cornetele* lui!

- Maupassant?

- Este un negustor vechi care are la fel de mult talent ca şi ceilalţi; a citit mult „La Vie Parisienne"; îl vezi la ţară cu haine largi scriind istorii normande, îi cunoaşte pe portărel şi pe notar...

- Daudet?

- Doamna Daudet. Julius Stinde care-l imită pe Dickens cu acelaşi zel ca Daudet, este totuşi mai puţin cunoscut.

- Psihologii?

- Au câteodată curiozităţi interesante; mai ales Bourget. Bourget este un literat care a fost ridicat în slăvi pentru calităţile de critic şi nu pentru cele de romancier; da, a făcut nişte chestii interesante. Dar când a vrut să-şi ia avânt, a căzut, nu-i făcut pentru asta. Tot ce este Bourget se regăseşte în întregime în „Princesse de Cardigan" a lui Balzac. În fond, aceşti oameni care spun sus şi tare, în prefeţe şi studii: „Voi scrie *Adolphe* în manieră modernă" nu sunt decât profesori, nicidecum literaţi.

- Barrès?

- O! Barrès este un băiat interesant, priceput şi practic. Ultima lui carte nu este un progres. *L`Homme libre* era mai bun, era sincer, era „vorbire din adâncul unui fotoliu". Da, era amuzant pentru tovarăşii lui, căci îl vedeau pe Barrès fumându-şi ţigara cu fundul pe pluşul fotoliului mic şi scund.

Dubus se foia.

- O! notaţi asta, mă sfătui.

- Barrès a descoperit simbolismul? spusei eu.

- El n-a descoperit nimic. S-a mulţumit să se conformeze elementelor mai grosiere ale mişcării.

- Există deci o mişcare simbolistă?

- Da, este publicarea simultană a scriitorilor diferiţi în aceleaşi reviste în care sunt trecuţi câţiva poeţi alături de prozatori; şi poate că, printre poeţii etichetaţi drept simbolişti, există mulţi net inferiori prozatorilor. În tot cazul, cred că şi cel mai slab poet simbolist este superior cine ştie cărui scriitor înregimentat în naturalism.

Voiam să ştiu ce gândeşte dl. Kahn despre viitorul pozitivismului în literatură.

- Din acest punct de vedere, îmi răspunse el, toată ştiinţa actuală ajunge în final la pozitivism. Pozitivismul, deja înlocuit de vronkism şi de orice altă teorie intelectuală, nu există decât în capul câtorva literaţi. Orice mişcare ştiinţifică constă în înlocuirea micilor experimente pozitiviste cu o intuiţie teoretică bazată pe experienţă. Aşa că savanţii de tip nou, oameni la 30-40 de ani, ca Charles Henry, şi chiar mai bătrâni, ca Brown-Séquard, au distrus complet pozitivismul din conştiinţa lor. Trebuie remarcat, de altfel, că savanţii pozitivişti nu fac decât să experimenteze conform indicaţiilor celor intuitivi...

- Magii?

- Nimic serios. Oameni prea contagioşi pentru cei din jur. Există un singur mag serios, Edouard Dubus.

- Perfect! zise Dubus râzând în hohote. Am explicat în „le Figaro" fenomenul Casei bântuite.

- Ăştia se remarcă, de altfel, continuă Gustave Kahn, printr-o imensă cantitate de agramatisme...

Dl. Kahn pleca la Bruxelles la şase şi douăzeci; era ora şase. Prietenul său, pictorul Lemmen, îi aminti.

- Încă un cuvânt, spusei eu ridicându-mă de la masă, locuiţi în mod constant la Bruxelles, ce se mai aude de Tinerii belgieni?

- Tinerii belgieni, zise Kahn apucând valiza care-i fusese adusă, sunt scriitori foarte conştiincioşi, foarte erudiţi, în ciuda unor neînţelegeri belgico-franceze întreţinute de oameni ca dl. Rodenbach. Dacă există vreun mediu cordial artistic, acolo îl găseşti, printre ei. Şi ei se numesc Ywan Gilkin, Valère Gille, Albert Giraud, Eckhoud, Van Lerberghe, Verhaeren, Séverin etc.

Dl. Kahn îşi luă rămas bun. Aveam capul plin de whisky. Din fericire, luasem notiţe şi Dubus mă ajutase.

Traducere din limba franceză -
Valeria MANTA TĂICUŢU

Audiţii, trăiri şi tălmăciri

Titlul cărţii **Teatrul radiofonic la „Ramada-Majestic": trăiri şi tălmăciri** de **Marga-Rita Popeli Tatu**, Editura Rowex-Coms, Bucureşti, 2013, sugerează conţinutul unei desfăşurări rare, epice şi dramatice totodată, într-o creaţie arhitectonică paralelă: *ficţiune literară*, pe de o parte, şi surprinderea gândirii şi afecţiunii unor personalităţi culturale reale, într-un context socio-politic dat, pe de altă parte – opera artistică în deplină contopire cu simţirea şi gândirea celor care o percep. Autoarea remarcă profunda trăire a expunerii artistice şi tălmăcirea transfigurării artistice, un univers complex rezultat, necuprins în nicio abordare de istorie sau de critică literară până acum.

Încă de la începutul observării aspectelor teatrului radiofonic, specie artistică de o pregnantă fineţe, într-o îmbinare inedită de critică şi de istorie literară, sui-generis, modernă şi prin prezentarea epică fermecătoare, remarcăm forţa determinantă a acestui mod de invitaţie la recitire din perspectiva maturităţii culturale şi de trăire, în vremurile actuale.

Autoarea îşi dezvăluie *vocaţia* prezentării istorice autentice *sprijinite* pe date ştiinţifice cuprinse într-un statornic act de *educaţie*, ceea ce înnobilează desfăşurarea evenimentelor în cadrul socio-politic-cultural, afectiv, raţional şi material cum sunt trăite şi tălmăcite cele petrecute sub directa şi imediata ei observaţie:

„Pe Calea Victoriei, fostul Pod al Mogoşoaiei, creaţie a pământeanului Constantin Brâncoveanu, automobilele înaintează încet, lăsând în urmă, pe partea dreaptă a trotuarului, Teatrul «Constantin Tănase», iar pe stânga, un colţ al Hotelului Ramada-Majestic, cu destinaţie de bar-cafenea. Această zonă centrală a vechiului Bucureşti are o istorie dintre cele mai interesante. Prin secolul al XVIII-lea, în partea de răsărit a podului, [...], atrăgea atenţia o clădire cu arhitectură boierească, amestecată (?!) a banului Dumitrache Ghica [...] potrivit unui *act* din anul 1768, banul primise casa ca zestre de la Maria Văcărescu [...]. Un alt *document* de arhivă [...]".

O trăsătură specifică, fundamental modernă a scrierii este raportarea desfăşurării dramatice la actualitatea spectatorilor din spaţiul restrâns al audiţiei, extins întregii societăţi prin trăirile şi tălmăcirile acestora, transmise oral sau scrise/tipărite:

„[...] remarc grija echipei de la Radio pentru calitatea scenariilor, fără a neglija aspectele actuale. Modelele sunt luate de pe stradă, din blocuri, din colibe, din castele, din pieţe, unele se pot vedea şi înregistra cu uşurinţă, comportamentele deşuchiate şi mutilările verbale [...]."

Autoarea este o maestră a prezentării portretului de grup şi individual, din multiple perspective:

„Participanţii sunt diferiţi ca formaţie, preocupări şi comportamente" – structura socială, profesională, temperamentală este surprinsă la modul general;

„[...] unii răbdători, alţii, fără voie, agresivi" – abordare psihologică la nivel global, restrâns oglindită, dar plastică prin prezentare antitetică;

„[...] întâlnirile sunt factori de socializare, de cunoaştere şi de cimentare a unor relaţii umane civilizate" – perspectivă sociologică.

Literaţii prezenţi intervin cu analize spontane privind textul, genul sau specia, mesajul interpretării; *scriitorii, epigramiştii* intervin cu minunate observaţii, pline de haz; *dramaturgii* prezintă interesante comentarii, *biologii* sesizează orice mişcare, în special prezentul social văduvit de protecţie pentru evoluţia somatică a omului.

Un portret individual şi emoţionant este pictura în culori sobre a regizorului Ion Vinea:

„În fiecare luni, cu paşi mărunţi, împovăraţi de cei 93 de ani, după câteva gesturi de salut şi împărţiri de impresii, se aşează cuminte aşteptând noua audiţie. Cu simţ critic, semn al unei experienţe bogate, urmărea atent scenariul, terminând cu analize, aprecieri sau dimpotrivă. Nu lipseau recomandările, acolo unde se simţea nevoie..."

Autoarea Marga-Rita Popeli Tatu se dovedeşte a fi şi o povestitoare neîntrecută cu redarea unor întâmplări impresionante. În capitolul „Am fost duşman al poporului" are ca *referinţă iniţială* cele surprinse în cartea *Copii, duşmani ai poporului* de Lăcrămioara Stoenescu şi ca *referinţă ţintă* scenariul semnat de aceeaşi creatoare sub denumirea cuprinsă în titlul citat. Perceperea actelor dramatice este ocazia tragică a reamintirii prin similitudini a propriei copilării şi adolescenţe ca refugiată din Basarabia natală:

„Urcarea în vagonul de animale, despre care pomeneşte Lăcrămioara Stoenescu, mă cutremură, amintindu-mi de vagonul de vite plecat din gara de graniţă Huşi, peste Prut; călătoria deasupra vagoanelor în direcţia Sibiu şi multe peripeţii, în special bombardamentele, cu opriri nocturne în gări [...], vagoanele de neuitat, cu paiele pline de păduchi şi germeni de râie [...]. Ajunse în satul Rădăşeşti [...], mama va lucra la căratul dulapurilor, iar fiica, înscrisă la şcoala din sat, va urma cursurile până la Crăciun, când va fi exmatriculată ca «duşman al poporului» [...]. Smulsă din raiul copilăriei şi aruncată în iadul communist (roman, s.n.) a fost marcată pe viaţă [...]."

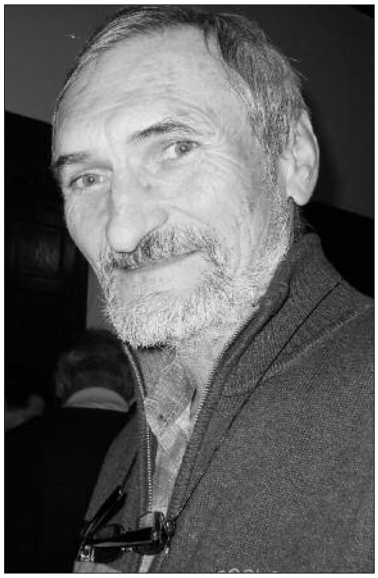
Cartea este plină de comentarii dramatice fascinante:

„Analiza psihopatologică a personajului decurge meticulos, cu tonalităţi vocale [...] când liniştite, când violente; dragostea imaginativă a lui Axenti pentru personajul feminin, Sophie, este însoţită de gelozii obsesive până la halucinaţii, iar finalul devine cutremurător în momentul în care, conştient, cu lacrimi în ochi, îi mărturiseşte mamei sale, într-una dintre scrisori, starea lui de nebunie reală." (*Jurnalul unui nebun*, N.V. Gogol, adaptare radiofonică de Domnica Ţundrea).

Zecile de analize, de prezentări, în care se reflectă trăirea şi reflecţia autoarei, constituie un bogat şi unic material în peisajul cultural naţional, actual, salvând de la uitare opera uriaşă a transfigurărilor artistice radiodifuzate.

Ileana OANCEA

Marin Dumitrescu – Poeme în metru cuantic

Cele mai multe poezii din volumul **Poeme în metru cuantic** (Editura Betta, 2016) sunt dedicate gândului, cunoaşterii, deci sunt gnoseologice. Din acest punct de vedere, după părerea mea poeţii se pot situa: în aparenţă, în esenţă şi în imaginar. **Marin Dumitrescu** se situează în esenţă şi rămâne ancorat acolo.

Poemele sale sunt un fel de schiţe care elimină amănuntul pitoresc, reliefând esenţialul. El dedică un poem întreg gândului: „Gândul este un copac/ Înfipt în creierul meu./ (...)// Şi este fecundat de toate întrebările/ Şi îi cade sămânţa să încolţească/ Pe cărările/ De sub fruntea/ Mea/ Pământească.” (*Gândul*). Poetul se gândeşte la structura lumii clasificată în microcosmos, cosmos, macrocosmos şi metacosmos. Autorul apreciază că fiecare dintre acestea sunt fiinţe vii, fiecare făcând parte din organismul următor ierarhic. (Nota autorului: Universul este un organism viu). Dacă populăm planeta Pământ, cosmosul ar putea fi pentru noi animalul superior şi aşa mai departe. Dar şi particulele elementare, electronii atomilor corpului nostru, de pildă, ar putea fi populaţi cu fiinţe foarte mici.

Autorul se gândeşte mereu la legile universale care sunt aceleaşi pentru toate nivelurile de organizare ale universului. În acest sens, el este pitagoreician şi orfic. Popularea nivelurilor de realitate ne duce cu gândul la teoria locuirii heideggeriene. Pentru filosoful german, omul locuieşte autentic dacă este în armonie cu tetrada: Pamânt, Cer, Divinitate şi Muritori.

Recenzând volumul antologic **Sfera** (Editura Betta, 2014), al lui Marin Dumitrescu, am considerat că poetul extinde locuirea terestră heideggeriană la nivel cosmic. Poetul trăieşte în armonie cu acest cosmos prietenos şi cu Dumnezeu care l-a creat conform legilor universale.

În volumul *Poeme în metru cuantic* putem vorbi şi despre o locuire microcosmică dacă acceptăm că şi acesta ar fi populat. Autorul se opreşte prea puţin asupra acestui aspect; poate că în viitor va dedica poeme lumii microscopice. Deocamdată ajunge până la viruşi, care nu locuiesc particule elementare. Ar fi interesant să ne vorbească despre fiinţele care populează electronii.

În ceea ce priveşte cosmosul, poetul consideră că mai există o planetă identică cu Pământul, pe care nu o vedem, ea fiind amplasată, comparativ cu Terra noastră, diametral opusă faţă de soare. (*Celălalt pământ*). Dar există în total opt relee spaţiale, cu opt pământuri (*Mecanica cuantică*).

Imaginaţia poetului este foarte bogată pe coordonate ştiinţifice. În concluzie, şi în acest volum locuirea cosmică e mai dezvoltată decât cea microcosmică. Să dăm un singur exemplu: „Satelitul natural/ Al pământului/ este ochiul meu drept,/ Pe care l-am scos/ De sub arcada gândului/ Meu înţelept.” (*Luna*).

Poetul simte că trebuie să scrie despre aceste lucruri: „Am certitudinea că sunt/ Pe pământ/ Şi ştiu precis/ Că am de scris” (*Ştiu precis*). Poemele sunt scrise simplu, parcă am avea de-a face cu schiţe de poezii, ceea ce denotă că poetul a ajuns la esenţă. Expresia este concentrată, însă uşor de descifrat, nu este deloc ermetică.

Volumul se încheie cu un rechizitoriu la adresa omenirii, care nu ştie să se bucure de minunea lumii, unde ne este dat să trăim, şi profită în mod egoist de tot ceea ce există. (*Politicianul*).

Prin imaginaţia bogată şi tematica specifică, Marin Dumitrescu ocupă un loc aparte în literatura noastră.

Lucian GRUIA

Virgil Diaconu, Marian Victor Buciu şi Dumitru Ţepeneag, la târgul de carte *Gaudeamus*, 2016

Cetatea ideală*

Un poem despre perseverență în căutarea idealului și curaj în fața morții publică **Eduard Dorneanu**, prea puțin cunoscut în lumea literară românească, în ciuda talentului său incontestabil. În volumul **Departe de Troia**, cele 50 de cânturi, reprezentând tot atâtea zile de marș periculos prin pădurile pământului, prin mlaștini, câmpii aride, nisipuri mișcătoare ori deșert, par a fi desprinse dintr-o epopee de inspirație antică: ele trimit când la expediția care a durat 50 de ani a lui Iason și a celor 50 de argonauți („Cu capetele plecate, mărșăluim spre un loc despre care nu știm nimic, căutând ceva ce nimeni nu a văzut. Deasupra coloanei, cocorul purtând eșarfa de mătase cu însemnele frăției țipă prelung. Umbra lui se conturează pe pământul din sânge încrustat cu diamantele pașilor noștri. Ziua ne strigă în labirint cu voce de femeie nefericită" – pag. 25), când la cruciați (templierii sunt adesea pomeniți în carte); cert este că o confrerie, un „ordin" (asemănător, prin cruzime și componență internațională cu legiunea străină, mai apropiată de zilele noastre) pleacă într-o expediție cu scop misterios, bănuit înalt și nobil („Poate peste câteva secole, urmașii noștri or să ne caute oasele, iar în jurul nostru se vor țese legende. Va fi minunat când lumea va afla că noi am existat cu adevărat, iar căutările noastre au avut ca singur scop cel mai nobil ideal" – pag. 42), în timp ce „zeii râd călărind norii unui cer blestemat" (pag. 10), iar „cocorul frăției purtând la gât însemnele ordinului sfânt zbura deasupra (...) în cercuri largi, aproape magice" (pag, 12).

În ciuda ușurinței cu care seamănă moarte pe unde trec, în ciuda seninătății cu care ies din iadul, de cele mai multe ori, declanșat de acțiunile lor așa-zis izbăvitoare, membrii expediției reușesc să-și păstreze umanitatea; meritul autorului este acela de a nu renunța la poezia profundă nici măcar atunci când relatează, pe același ton confesiv, ireal de calm, cele mai sângeroase acțiuni, care constau, de obicei, în decapitări, arderi de vii ale dușmanilor reali sau imaginari, spintecări (cu sabia sau baioneta), distrugeri cu tot arsenalul din dotare etc.; membrii ordinului reușesc să nu pară doar niște mercenari sângeroși, capabili de grozăvii care depășesc imaginația: „La semnul căpitanului, fiecare camarad aruncă cu bulgări de pământ peste femeile care se zvârcolesc în mormântul comun. Pământul le clădește moartea centimetru cu centimetru. Mâinile lor se văd un timp prin pătura de pământ cerând îndurare, apoi totul se sfârșește într-o privire fără zâmbet. Astăzi am simțit cum se albește părul sfinților. Viața și moartea au dansat împreună pe mormintele nevinovaților, la fel ca acum o mie de ani sau acum o mie de vieți. Toamna s-a târât însângerată în inima mea, încercând disperată să își acopere fața cu visele mele. Am închis ochii acceptând durerea" (pag. 21).

Poemul lui Eduard Dorneanu este numai în aparență scris simplu, alert, de parcă s-ar transforma în narațiune cine știe ce joc pe calculator; numai acolo moartea și viața sunt o glumă, atâta timp cât dușmanii și obstacolele fiind de tip virtual, poți „muri" și învia ori de câte ori intri sau ieși din network. De fapt, în „Departe de Troia" avem de-a face nu cu o simulare unde, ca membru al vreunei legiuni a blestemaților, ți se contorizează gloanțele și dușmanii căzuți/marcați, ci cu o viziune metaforică a tuturor cruciadelor mai vechi ori mai noi; de data aceasta, *Pauperes commilitones Christi Templique Solomonici* sunt câteva zeci/sute de militari melancolici și neurastenizați, privind zilnic moartea în ochi, cu un singur preot printre ei – nebun și acela, cu apucături cazone și foarte departe de Dumnezeu. „Ordinul", deși „sfânt", deși aflat zilnic sub ochii unui Dumnezeu întristat, nu urmărește idealuri mistice, ci vag umanitare (cam cum sunt cele ale trupelor internaționale de menținere a păcii în Afganistan ori aiurea) și are de trecut peste obstacole care nu au nimic de-a face cu sfințenia: „Stăm pe burtă căutând ținte vii. De pe pereți, sfinții pictați cu capul în jos ne privesc mirați. Nu seamănă cu sfinții din bisericile ortodoxe, ăștia par obezi în comparație cu ai noștri. Și îmbrăcămintea e oarecum ciudată, culorile sunt bizare și neobișnuit de palide. Expresiile de pe fețele lor par totuși umane. Unii sunt ca niște țărani copilăroși întorși de la cârciumă. Alții par atenți la ceva nevăzut, având pe buze un zâmbet ironic. Stăm pe burtă așteptând să fim atacați. Sfinții pictați cu capul în jos ne privesc dintr-o veșnicie complicată" (pag.44).

Prezent în expediție/cruciadă cu numele său real, autorul trece prin toate etapele unui catharsis menit să-l împace cu sine și cu universul și să-l redea, astfel purificat (v. incendierea din final, unde Troia este regăsită și trecută prin sabie și prin foc), unei noi vieți. Moartea, personificată, este prezentă clipă de clipă în tot acest ritual de inițiere în misterul cosmic fundamental: „Cerul e albastru și rău. Mestec un fir de iarbă și mă gândesc că în curând va începe apocalipsa mea personală. Gloanțele au început să muște pământul în jurul meu. Mă ghemuiesc în groapă și aștept un minimum moment de acalmie pentru a putea trage și eu. Lângă mine, în groapă, Moartea citește ceva dintr-o carte cu pagini puține. Moartea are ochii albaștri și răi. Mă privește pe furiș ca pe un iubit absolut. Îi simt dorința și arunc grenade la întâmplare. Pentru moment, rafalele se opresc, apoi totul reîncepe. Mă simt mic și neînsemnat în fața unei morți ce mă privește cu ochi albaștri și răi" (pag. 47).

Deși atrocitățile provocate de membrii „Sfântului ordin" cu iresponsabilitate infantilă (ai uneori impresia, ca cititor, că te afli mai aproape de „Împăratul muștelor" al lui Golding decât de exodul biblic) ocupă un loc important în volum, nu ele reprezintă esența, ci căutarea disperată, sacrificiile făcute în numele acestei căutări dau valoare cărții. Eduard Dorneanu își imaginează un univers în care spațiul și timpul se aglutinează pentru a forma un cronotop mitic, iar Troia este o metaforă pentru cetatea ideală, găsirea ei reprezentând miza existențială a volumului: „Zidurile cetății sfinte rămân în picioare. Tinerețea trece. Poezia rămâne să lupte cu întunericul uitării. Porțile Troiei se deschid larg. Primul intră stegarul Patterson care înalță flamura frăției deasupra tuturor pe zidul dinspre nord alături de însemnele celorlalți luptători care au căutat pământul făgăduinței" (pag. 123).

***Eduard Dorneanu: Departe de Troia**, Ed. Eikon, 2016

Valeria MANTA TĂICUȚU

Înainte de magnolii sau „unde sunt zăpezile de altădată?”

Înainte de magnolii, romanul **Florentinei Loredana Dalian**, este o pledoarie pentru iubire, în toate ipostazele sale. Iubirea creştinească, Erosul care metamorfozează fiinţa, iubirea ca „lung/Prilej pentru durere”, mitul androginului în care iubirea întregeşte omul, sunt varii faţete ale iubirii, prezente în carte, care conferă sensibilitate şi originalitate acestei opere literare. Din această perspectivă, această creaţie poate fi interpretată ca demonstraţie a unor afirmaţii citite în primul capitol, în cuvintele scrise în biletul călugărului: „Aceia pe care-i iubim nu pleacă niciodată. Niciodată nu pleacă din noi. Se duc numai pe drumul lor. Dacă-i iubim cu adevărat, ne bucurăm. Şi aşteptăm clipa revederii în veşnicie. [...] «Dragostea nu cade niciodată.»”

Înainte de magnolii, volum apărut în 2014, la Editura Tipo Moldova, este al doilea roman al autoarei, după *Scrisori netrimise.* Nucleul narativ şi unele personaje sunt anticipate încă din piesa de teatru cu acelaşi nume, din 2012, scrisă pentru participarea la „Concursul de creaţie a piesei de teatru într-un act «Mihail Sorbul» – Botoşani”, la care autoarea a primit un meritoriu premiu I. Povestea de dragoste, confesiunile, reflecţiile de dinainte şi după anotimpul magnoliilor înflorite, derulate pe parcursul unui act al unei piese de teatru scurt, sunt augmentate modern, în 219 pagini, antrenându-l pe cititor într-un carusel de emoţii.

Sintagma din titlu este laitmotivul romanului şi devine, aşa cum menţiona şi scriitorul Nicolae Teoharie, un spaţiu-timp, un anotimp al tinereţii şi al candorii, al paradisului. Magnoliile, pe care personajele cărţii le întâlnesc la Grădina Botanică, sunt simbolul unui timp fast, al visului de iubire ideală: „mi se întâmplă şi azi să visez că mă plimb prin Grădina Botanică, ţinându-ne, pentru prima oară, de mâini”; „mi-am dorit cu ardoare ca viaţa mea întreagă să se fi topit în strângerea aceea de mâini, să fie o nesfârşită plimbare mână în mână cu David, într-o noapte geroasă de iarnă, în care îmi era cald şi bine ca-n plină vară.”

Magnolia este arborele protector al iubirii dintre Zorina şi David, dar şi copacul fragil şi solar care tutelează revelaţia efemerităţii iubirii dintre ei. În această ecuaţie a dragostei există magnoliile, prea multă iubire şi prea mulţi oameni aşezaţi în paturi ale lui Procust. Destinul face ca fiecare din cele trei personaje principale ale cărţii – Claudiu Teodorini, David Greceanu şi Zorina Dinulescu – să rezolve ecuaţia iubirii diferit, iar soluţiile găsite individual să nu mai poată readuce niciodată timpul magnoliilor înflorite.

Dorinţa de reîntoarcere în anotimpul magnoliilor, obsesia căutării acestui tărâm leagă un dialog intertextual cu refrenul: „Dar unde sunt zăpezile de altădată?” din *Balada doamnelor din alte vremuri,* scrisă de François Villon.

Romanul e alcătuit din douăzeci de capitole numerotate, cu titluri sugestive, care anticipează desfăşurarea epică a acestora. Fiecare capitol se poate constitui într-o povestire independentă, dar, împreună, glasurile celor trei personaje principale se reunesc pe un portativ comun şi dau unitate operei literare.

Incipitul romanului ne introduce ex abrupto în universul ficţional, fără vreo pregătire prealabilă, anticipând stilul confesiv şi familiarizându-ne cu vocea dominantă a naratoarei-personaj, Zorina Dinulescu.

Începând cu al nouălea capitol, „Visul”, perspectiva narativă e cedată unui narator obiectiv, care narează la persoana a III-a povestea lui David, în care sunt inserate şi mărturiile acestuia. Poveştile ies, rând pe rând, ca dintr-o matrioşcă, perspectiva narativă subiectivă alternează cu cea obiectivă, într-un puzzle epic, dezlegat în ultimele file ale cărţii. Confesiunea lui Dragoş Greceanu este scrisă cu litere cursive, în acelaşi stil alert, dar şi reflexiv, în care se întrepătrund natural modurile de expunere şi registrele stilistice.

Din capitolul al paisprezecelea, „Iuda”, naratorul obiectiv introduce în trama narativă şi perspectiva personajului Claudiu Teodorini, prin intermediul căruia se luminează trecutul celor trei protagonişti ai poveştii de iubire. Capitolele XIV-XVI cuprind dialogul dintre Claudiu Teodorini şi David Greceanu, episoade epice de mare tensiune, reprezentative pentru criza de creaţie, respectiv, existenţială a acestora. Regăsirea celor doi la Paris, într-un spaţiu neutru pentru povestea lor comună, după ani de zbucium şi de fugă de trecut, declanşează revelaţia sensului existenţei, exprimată în enunţuri simple, dar pline de miez: „greşelile nu pot fi reparate cu aur. [...] - Da, singura cale. *Calea, Adevărul şi Viaţa...*”

Capitolul al şaptesprezecelea, „Întoarcerea”, este, din punctul meu de vedere, momentul culminant al romanului, în care David îi anunţă lui Claudiu, prietenului său vechi, transformat într-un duhovnic sui-generis, decizia de a renunţa la cele lumeşti şi de a intra în rândul monahilor. Acum este recuperată şi „vocea” Zorinei, care încearcă să înţeleagă „testamentul” de mirean, încredinţat pictorului Claudiu Teodorini. Ciclul existenţei lui David se întoarce la experienţa religioasă, la căutarea lui Dumnezeu, începută în vremea înfloririi magnoliilor şi întreruptă brutal de destin, identificat cu o istorie nemiloasă. Toate rătăcirile postrevoluţionare ale acestui personaj – cariera de businessman şi de om politic, compromisurile democraţiei originale, imoralitatea şi cinismul prosperităţii – sunt probe iniţiatice, necesare în ultima aventură a fiinţei – regăsirea lui Dumnezeu –, dar şi căi de evadare din memoria unei iubiri trăite în epoca magnoliilor înflorite.

Ultimul capitol, „Părintele Serafim”, încheie rotund romanul cu revenirea la imaginea unui drum, care ne extrage din universul ficţiunii şi încheie povestea de dragoste a avocatei Zorina Dinulescu. Iubirea dintre Zorina şi David, devenit acum părintele Serafim, intră în altă vârstă, în anotimpul în care magnoliile nu mai înfloresc decât în amintirile unei tinereţi trăite plenar.

Din perspectiva finalului operei, iubirea se reface, la altă dimensiune, fiecare dintre cei trei protagonişti mergând pe drumul său: Claudiu alege calea artei, David pe cea mistică, iar Zorina pe cea profesiei şi a împăcării cu sine.

Planul narativ principal al cărţii Florentinei Loredana Dalian este cel al destinelor individuale sau al iubirii, dar subiectul operei epice este proiectat pe fundalul societăţii româneşti ante şi postrevoluţionare. Romanul oferă o interesantă radiografie a societăţii noastre, o lecţie veritabilă de istorie, povestită neostentativ, cu lirism şi emoţie a evocării. Interesantă este şi pătrunderea în adâncurile psihicului feminin, prin reflecţiile, confesiunile şi poveştile eroinei cărţii.

Problematica religioasă, trimiterile către textele biblice, preceptele creştine, sunt nişte exerciţii de respiraţie necesare cititorului ispitit de cântecele de sirenă ale prezentului.

Volumul câştigă şi prin ironia fină, comicul neostentativ, poezia rememorărilor şi crearea unor portrete de personaje care impresionează sufletul cititorului de toate vârstele.

Prof. Loredana STAN

Mama

Îmi scrie iarăşi mama de-un dor neostoit
De a-şi vedea feciorul când dau salcâmii-n floare.
Şi-i coaptă pâinea-n vatră şi vinu-i arămit.
Şi ziua care vine e doar îmbrăţişare.

Îmi scrie iarăşi mama de berzele-n şirag,
De răscolirea ierbii, de ploile bogate.
De iezii amintirii care m-aşteaptă-n prag,
De florile câmpiei, de perele răscoapte.

Acasă, luna iară se-ascunde în altare
Sau intră noaptea-n casă. Negreşit,
Până şi bruma toamnei e numai aşteptare,
Cum aşteptarea-i drumul pe care l-am iubit.

Îmi scrie iarăşi mama, de-acolo, de departe,
Şi o lumină nouă e iarăşi între noi.
În scrisul ei, în taină, o lacrimă răzbate...
O lacrimă în care vom fi iar amândoi.

Trupul tău

Trupul tău îl citesc ca pe-o carte din veac,
Răsfoiesc file noi cu poveşti necuprinse.
Mâinile tale sunt ierburi de leac,
Ce-mi deschid numai pagini cu iubiri interzise.

Eu m-ascund în trupul de fată plăpând
Şi în el aud greul lumii plângând.
Te aud cum plângi după trupu-mi albastru,
Care noapte de noapte e furat de un astru.

Da, tu te frângi ca o trestie-n vânt,
Când din braţe-mi te smulgi ca din asprul pământ.
Tu, în noaptea de iască, te prefaci în cuvânt
Şi îmi curgi cald prin sânge, fremătând, fremătând...

Îmbracă-te cu mine în zori!

Acum renunţă cu totul la Tine
Şi îmbracă-te cu mine în zori!
Eu sunt poleit cu lumine
Şi am candele împodobite cu flori.

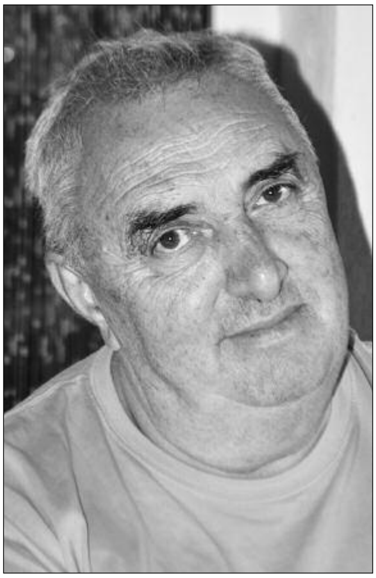
Eu sunt spărgătorul de ceaţă şi nori,
Pe care-l ucizi şi învii de o mie de ori.

Eu sunt spărgătorul de vreme şi patimi,
Pe care-l ucizi şi învii cu o mie de lacrimi.

Vezi, eu sunt îmbrăcat cu lumine
Şi trec pe furiş hotarul spre Tine.

E iarăşi toamnã

E iarăşi toamnã. Toamnã e mereu,
În brumãriul, sfântul, satul meu.
Iar peste drumul casei noastre e fântâna

Şi cumpãna ce ne-a-mpãrţit lumina
Cu un cântar nedrept, cu un cântar nebun.
La unii le-a dat totul, la alţii le-a dat scrum.

Uitata cumpãnã şi ciutura bãtrânã
Venin au scos, sau stele din fântânã?
Tu, trecãtorule, nu te opri,
Nu te-otrãvi de zãrile pustii
Sau de un cer tivit cu peruzea,
Şi, uneori, de nebunia mea.

Şi anii trec... Şi înfloresc salcâmii,
Iar pe pripoare urcã-n vecernie strãbunii,
Ducând sub fagi ciopoarele albastre,
În toamna fãrã legi a drumurilor noastre.

Iubire fugară

Trupul tău a devenit, tot, transparent,
E de sticlă casantă şi fină.
În noaptea de iască îl caut ardent
Şi parcă mă pierd în albastra-i lumină.

În noaptea de iască-s atât de flămând,
Atât de-nsetat, atât de fierbinte,
Că m-ascund în trupul de sticlă plăpând
Şi prin el mă prefac în cuvinte.

Trupul tău a devenit dintr-o dată fluid,
Trup de sticlă ascultător şi plăpând.
Când în malurile lui de iubire mă-nchid,
Tu te frângi în braţele mele plângând.

Trupul tău mi se pare că demult l-am pierdut.
Transparent este ca o sticlă fluidă,
Când un foc o topeşte şi o smulge din lut,
În noaptea de iască ce de tine-i avidă.

Noaptea de iască, albastră, dintr-o dată-a luat foc!
Şi trupul de sticlă m-a cuprins fremătând.
N-am ştiut cine sunt şi-n ce loc.
Frumoasa mea, eram prea însetat şi flămând.

Dan DRÃGOI

VÉNUS KHOURY-GHATA

Născută pe un pământ dăruit poeziei şi, deopotrivă, bântuit de furtunile istoriei, în Libanul lui Khalil Gibran, Adonis, Salah Stétié dar vieţuind în atotprimitorul Paris, autoare a douăzeci de volume de poezie şi a tot atâtea romane, încoronate de cele mai prestigioase premii din Hexagon: Premiul Academiei Franceze, Premiul Societăţii Oamenilor de Litere ori Premiul Mallarmé pentru profundul umanism şi expresivitatea vibrantă a operei sale, Vénus Khoury-Ghata, „marea doamnă a poeziei libaneze”, îşi poartă cu îndreptăţire şi distincţie supranumele, ca şi frumuseţea inalterabilă care i-a adus, cu ani în urmă, titlul de Miss Liban. Poemele de mai jos fac parte din ciclul „Elle dit”, cuprins în antologia de autor „Les mots étaient des loups”, prin care Editura Gallimard îi omagia anul acesta o jumătate de veac de creaţie.

Ea spune

* *pentru Pierre Brunel*

Erau prea multe femei
pentru prea puţine-anotimpuri
unele se făcuseră salcie ca să cureţe râul
Un sat fără scăpare
secretele locuitorilor se-afişau pe canatele uşii
parfumul femeilor frământate în întuneric
intrase-n pereţi

Nicio ploaie nu putuse să-l şteargă

Femeile existau prin mirosul lor
şi bărbaţii trebuiau să le caute-n cutele cearşafurilor
în duhorile sâgelui spălat în vase de-aramă

Treburile lunare erau partea lor
frecau până la destrămare
acoperişurile murdare de fecalele lunii

Părea că aici se născu curcubeul
din ploaia de dinainte de Noe
o ploaie uscată vărsând în şiroaie prundişuri
Totul era alb atunci
iarba ochii copiilor şi-ai iepurilor

*

Ea spune
sapă acolo unde umbra poate sta în picioare
Şi închide uşa copacilor
veniţi să-i împărtăşească durerea

Mirosul dulceag de caprifoi umple strada
şi-anunţă sicriul purtat de un singur bărbat

moartea are vârsta iederei de la fereastra sa
nechezul unui cal face să pocnească obloanele

Suferinţă vastă precum grădina
mult mai ermetică decâ colivia canarilor
Precum crucea de duminică îşi duce grădinarul scara
Foarfeca lui taie ramuri
şi feştila-aminitirii

Pe geam
lacrimile i se fac roşii sub ultimul soare

*

Vântul tace-n smochin când vorbeşte ea
şi vorbeşte atunci când ea tace
Cu un bătrân se certa ea
cândva
se războia cu potăile
făcea troc cu un tocilar
Patul şi solniţa pot da mărturie
nu şifonierul
gardian mut al lenjeriei

Urlă să-şi îngozească vocea
şi să facă să freamăte apa bazinului
vânează ereţi ca să vadă
ţipetele lor roşii stârnind vijelia
răstoarnă sertare s-audă-njurându-se
cuţite şi furculiţe

Doar umbrei sale îi e de folos să alerge până la drum
ploile au spălat ţărâna
iar planeta care asupra ei înseşi roteşte o va-ntoarce
în locul plecării

Ecoul nu-i e prieten o ştie
şi muntele ascunde alt munte mult mai bătrân
care niciun semn nu-i va face femeii ce vorbeşte
cu respiraţia tăiată unui copac

*

Ea nu deschide decât vântoaselor
care slobod morţii prinşi cu ace de-oglindă
pentru-ai îngropa mult mai sus într-o groapă de aer

Faleza spune ea se fărămiţează
ca o pâine săracă şi nu stejarii taciturni
vor salva reputaţia peisajului

Ea spune atât cât e deajuns să aştepţi
anotimpul al cincilea
pentru ca morţii ei să revină lacrimi amare
pe obrajii mărului

Ei vor călări ceaţa
vor călări câinii
vor murdări palierul
pentru a-şi exprima dezaprobarea
Să-ntrebi calendele tulbură drumul soarelui
găzduit în coteţ
de când găinile ouă în fluviu

Blestemate fie pragurile care nu ştiu s-adune paşii
repetă ea pân’ la beţie

blestemate degetele care transformă pâinea-n durere
blestemată apa băută care se face bulgăr de gheaţă

Îndelunga-i coabitare cu muntele
a învăţat-o că păsările migrează noaptea
ca să uite că drumul e lung.

*

Între cele două ferestre-ale ei o oglindă
în care pe timp de ceaţă când lumea-i absentă
prinde sfărâmături de chipuri pe care le scoate
din crăpătura foiţei de-argint

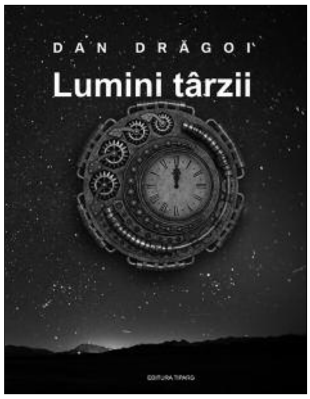
Chipuri de demult
Trebuie să cauţi conturul lor pe stele de piatră
vocile lor în platanul care cunoaşte dosul oglinzii
şi care n-a încetat să observe umbletele lor
între casa drept înălţată şi cea cu susul în jos

Îşi ţine răsuflarea atunci când le vede
trecând peste câmpuri
de-a-ndărătelea intrând în oglindă
îmbrâncindu-se acolo
certându-se pe suprafaţa lucioasă care păstrează ceva
din sufletul lor

Revanşă asupra leagănelor
regăsiri de-atâtea ori amânate cu propriul miros
strategie de-a ocupa spaţiul întreg cu nimicul.

Traducere şi prezentare
Horia BĂDESCU

Întoarcerea la poezie

Deși de la apariția cărții de debut (*Dreptul la demnitate,* Editura IANB, 1978) au trecut 38 de ani..., Dan Drăgoi refuză să fie inclus în categoria poeților care s-au abandonat pe sine și revine, cu prezentul volum, *Lumini târzii* (Editura Tiparg, 2016), la uneltele sale.

Această carte, care confirmă întoarcerea din vacanţă a muzei, divulgă un poet care practică în mod dominant versul de factură clasică (versul metric rimat), perfect uneori, tremurat alteori, liric sau mai puţin liric, vizionar sau uşor prozaic.

Structura poetică a lui Dan Drăgoi pare să fie aceea a unui „naiv" care, prin puritatea, sinceritatea, candoarea şi disponibilitatea sa sufletească, descoperă minunăţia lumii şi o pune, dimpreună cu uimirile şi revelaţiile sale, în pagină.

Volumul prezent reunește poezii scrise în tinerețe, la 25 și 26 de ani, cu poezii scrise la maturitatea celor 64 de ani, de acum. Între acestea, nu există doar o distanţă de timp, ci și una de concepție și înzestrare afectivă. Astfel, poeziile tinere sunt nu doar mai ample, ci și mai sensibile, lirismul lor fiind mai pregnant. Înregistrez în această clasă de sensibilitate poezii precum *Iezii*, *Eric cel Roșu*, *Mama*, *E iarăși toamnă*, *Pădurea tainică*, *Alean*, *Acasă*, cu toate expresii ale unor trăiri și imaginații autentice. Iată spre exemplu poezia *Iezii*:

Jupoaie tata iedul cu brişca unsuroasă
Şi-mparte carnea-n satul muşcat de ciuma foamei.
Pe povârnişuri luna alunecă ceţoasă,
Să vadă ce se-ntâmplă în baierele toamnei.

Nimic în vatra veche nu seamănă a pâine
Şi pasul sună sec prin râpi şi prin zăpezi.
Şi visuri mor în mine. Şi chiar sânge
Din mine tata sfârtecă, şi nu din dragii iezi.

Mă-ntorc şi-acum în timpul de-altădată.
Izvorul alb din vişini l-a troienit pe tata.
Şi mâna tremurândă cu brişca-n beregată
În noaptea care vine îşi va primi răsplata.

Dar tata nu o simte. Tăişul său apasă
În beregata lunii, în pruni şi-n iezii noi.
Şi curge sângele pe uliţa de-acasă
Şi ţipete m-anunţă că moartea e în toi.

Şi ape zgomotoase
nu pot să mă mai
cheme...
Împuţinată, noaptea
mâncată e de vreme.

Înfrigurată, mama
aleargă prin livezi
Şi spune-o rugăciune
pe prundul plin de
iezi.

Celelalte poezii, cele mature, scrise la 63-64 de ani, au o oarecare îndepărtare de poeziile tinere și, probabil, de aici se trage ușoara lor abstractizare. Formal însă, cu toate sunt oarecum bine ținute în chingile metrului și ale rimei. Excepție face poezia *Poetul*, scrisă în mod curios în vers liber; și tot în mod curios, constat că ea este foarte bine condusă din punct de vedere ideatic și formal pe tot parcursul celor patru pagini pe care se desfășoară. Așa încât uneori chiar regret că Dan Drăgoi nu scrie în versul specific modernității, așadar în vers liber.

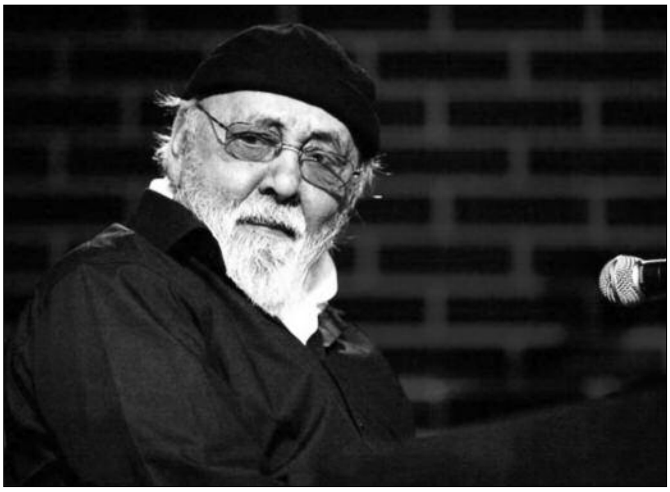
Prezenta carte cuprinde și o serie de poeme adresate Divinității. Ele nu sunt întâmplătoare, autorul fiind, după câte știu, un om credincios și în afara paginii, o postură destul de rară printre scriitorii de astăzi. Într-un fel, de aici se trage curățenia poeziei, poezia sa fiind situată îndeosebi în partea de lumină, strălucire și încântare a lumii. De altfel, după mărturia celor scrise, Dan Drăgoi este ocolit de bezne, căderi, marasm, viziuni zguduitoare sau de înalta singurătate. Pacea, liniștea, euforia acestei poezii nu este întreruptă decât de scurte momente de tristețe și melancolie. Momente care oferă totodată tensiune compozițiilor sale.

Cu privire la acest volum, ar fi de punctat prefața „Poet argeșean în *Lumini târzii*", semnată de Calinic Arhiepiscopul, care se oprește, atent, asupra poeziilor care au ca orizont Divinitatea.

Despre Dan Drăgoi, de astă dată în afara celor poetice, ar mai fi de spus că este ctitorul principal al unei biserici (Biserica Adormirea Maicii Domnului, din Valea Mare-Ştefăneşti) şi că acest fapt îi dimensionează biografia într-un mod cu totul aparte.

Virgil DIACONU

Johnny trăieşte în noi…

Artistul adevărat nu dispare niciodată, atâta timp cât spiritul său dăinuie în amintirile contemporanilor, prin creaţiile lăsate posterităţii, dincolo de momentul fatidic al finalului efemerei existenţe pământene. La 19 septembrie 2011, Johnny Răducanu ne părăsea, cu numai două luni şi jumătate înainte de împlinirea vârstei de 80 de ani...

Un titlu de nobleţe şi atributul de „monstru sacru” fac casă bună chiar şi în domeniul jazzului. Al cărui lexicon apare plin de „duci” (Duke Ellington), „conţi” (Count Basie) şi „regi” (Nat King Cole). Particula nobiliară „de”, ca şi ortografia insolit levantină a prenumelui, atribuite lui „Giohny de Răducanu”, aparţin unui notoriu om de litere, Nicolae Breban. Care se alătură altor auguste personalităţi ale spiritului românesc – să-i amintim doar pe Nichita Stănescu, Fănuş Neagu, Andrei Pleşu, Pascal Bentoiu, Dan Grigore, Sorin Dumitrescu (autorul atât de inspiratei afirmaţii „Johnny Răducanu a introdus în jazz instituţia autohtonă a oftatului”), Nina Cassian, Cornel Todea, Dumitru Capoianu – semnatare ale unor mărturii de admiraţie. În revista „Contemporanul”, ce l-a aniversat pe artist în mai multe pagini, la şase decenii de viaţă. Unii dintre ei declarând că au descoperit şi cunoscut jazzul graţie lui Johnny, că sunt onoraţi a-i fi prieteni şi-l apreciază pentru inteligenţa vie, francheţea necontrafăcută şi generozitatea emanând din marele lui suflet. Între numeroşii săi fani se înscriu câţiva intelectuali şi artişti de marcă, precum Mihai Şora, Nicolae Manolescu, Alexandru Paleologu, Ion Caramitru, Victor Rebengiuc, Irina Petrescu, Alexandru Tocilescu, Miriam Răducanu, Horia Bernea, Stelian Tănase, Răzvan Theodorescu, Marina Constantinescu, dar şi colegi de vocaţie, ca Richard Oschanitzky, Mircea Tiberian, Adrian Enescu, Harry Tavitian, Alin Constanţiu, Iosif Sava, Adrian Iorgulescu, lista putând continua, desigur. Un impact la fel de elocvent l-a avut şi asupra publicului larg, fiind înzestrat de Cel de Sus cu harul comunicării. Şi-a definit existenţa ca o ardere continuă, punctată de momentele fierbinţi ale întâlnirilor live cu melomanii pe care i-a iubit, i-a respectat, i-a convins, i-a sedus cu toată fiinţa sa. Cel mai amplu concert de jazz urmărit vreodată în România (a se citi „regal de feeling”), organizat la 2 decembrie 2001, cu prilejul prăznuirii a 70 de ani de viaţă, a dovedit din plin aceste aserţiuni.

Născut în Brăila, la 1 decembrie 1931, Johnny Răducanu a urmat studii liceale muzicale la Iaşi şi Cluj, apoi cursuri universitare la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, din Bucureşti, la clasa de contrabas a profesorului Iosif Prunner. Încă din anii studenţiei s-a afirmat ca un instrumentist redutabil şi un inspirat improvizator, conlucrând cu cei mai buni muzicieni ai momentului. A colaborat cu Radiodifuziunea Română, a fost membru al Orchestrei „Electrecord”, al Trioului Jancy Körössy şi al vestitului Cvintet de Jazz „Bucureşti” (alături de saxofoniştii Dan Mândrilă şi Ştefan Berindei, de pianistul Marius Popp şi bateristul Eugen Gondi), formaţie cu care a susţinut nenumărate concerte şi a efectuat înregistrări. A participat (cu Orchestra „Electrecord”) la Festivalul Mondial al Tineretului de la Moscova (1962), dar şi la Festivalurile Internaţionale de Jazz de la Varşovia şi Praga (1968). A cântat în Berlinul de Est, cu „Freetetul” lui Oschanitzky, în 1969. A fost nelipsit de la toate festivalurile româneşti de jazz, începând cu cele de la Ploieşti şi continuând cu cele de la Sibiu, Braşov, Costineşti, Cluj-Napoca, Iaşi, Galaţi, Bucureşti, Satu Mare, Craiova, Arad, Gărâna. Grupul său stabil, numit „Johnny Răducanu & Friends”, cuprinzându-i, alături de el ca pianist, pe Alin Constanţiu (clarinet, saxofoane), Nicu Dumitrescu (trombon), Jean Stoian, alternativ cu Marian Georgescu (chitară), Pedro Negrescu, alternativ cu Eugen Tegu (bas), Tudi Zaharescu, alternativ cu Paul Man (baterie), Teodora Enache (solistă vocală).

Dar pentru „Mr. Jazz of Romania” – cum l-a numit jazzologul american Leonard Feather – importantă a fost şi componistica. Faţă în faţă cu pianul şi masa de scris, Johnny Răducanu a şlefuit cu minuţie de artizan lumi de frumuseţe sonoră ale căror titluri ar configura ele însele un poem. Creaţii ca, de exemplu, „Blues Unison”, „Jocul ţambalelor”, „Octombrie Song”, „Tescani”, „Mâinile olarului”, „Pe Olt”, „Hora Bucureştilor”, „Rapsodia carpatină”, „Omagiu lui Duke Ellington”, „Basie Blues”, dar şi multe altele, tipărite în volum de Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România şi apărute pe discuri nu se nasc în fiece zi. Poartă amprenta de neconfundat a inflexiunilor şi ritmurilor autohtone, unele fiind preluate în repertoriu chiar de jazzmani străini.

În 1987, a întreprins o călătorie de trei luni în SUA, conferenţiind la universităţi locale, susţinând recitaluri, vorbind despre jazzul românesc şi exponenţii săi ca invitat în emisiuni radiofonice de anvergură. Mai apoi, revenind în mai multe rânduri pe tărâm american, ca reprezentant al genului din ţara sa. De altfel, Johnny a primit din partea ambasadorului SUA la Bucureşti, Harry G. Barnes jr., chiar o diplomă ce-l califica drept „cel mai important promotor al jazzului românesc în America şi al jazzului american în România”. Adăugându-se şi ea numeroaselor premii, titluri şi distincţii acordate, în timp, de felurite publicaţii şi instituţii.

La 25 octombrie 1997, devine cetăţean de onoare al municipiului natal Brăila, iar numele său este înscris pe genericul Festivalului-Concurs Internaţional de Jazz de acolo. A lăsat în urmă două cărţi, „Singurătatea, meseria mea” şi „Ţara lui Johnny”. La cinci ani de la trecerea în nemurire, continuă să trăiască în conştiinţa celor care l-au cunoscut şi apreciat pentru muzica sa lăsată posterităţii...

Florian LUNGU

De ce Mozart

De ce Mozart, când l-ascult,
Mă mângâie şi mă-nfioară
Cu-n dulce sunet de vioară
Venit din anii de demult?

De ce-auzindu-l simt că pot
Să mai trăiesc în astă lume,
Zâmbind destins şi spunând glume,
În timp ce-al meu Pământu-i tot?

De ce această mângâiere
Nu mai persistă şi-n tăcere,
Când rămân singur să te-aştept?
De ce atunci eu simt în piept
Un zvâcnet surd şi o durere?
De ce atunci Pământul piere?

Doar gândul

E încă iarnă
Şi vântul bate
A singurătate.
Iar eu, în taină,
Alerg cu gândul
Pe tot Pământul.
Mai trec pe-acasă
– Cam într-o doară –
Căci timpul zboară
Şi nu mă lasă
Să stau pe-ndelete
Cu mâna în plete
Cu gura pe gură
Cu trupul lipit
De trupul iubit,
Şi viaţa mi-o fură,
O preface-n trecut
Iar eu rămân mut.
În tihnă, doar gândul
Clădeşte visări
Şi dulci chemări.
Şi ore de-a rândul
Stau singur şi-aştept
C-un gol în piept.

Mozart vibrează pe strune

Mozart vibrează pe strune de vioară
Lansând în aer lung şir de triolete,
Menite toate să mă-mbete
În nopţi cu parfum discret de primăvară.
E-o dulce mângâiere şi-un balsam,
Precum un tainic susur de izvor,
Care-mi strecoară-adânc în suflet dor.
Aş vrea mereu alături să te am.
Dar discul tace c-un pocnit.
Se rupe vraja diafană
Şi văd, din vis parcă trezit,
Că stau tot singur ca o stană
Pe care-un sculptor a greşit
Sculptând-o de pomană.

Psihoză

Îmi port neîncetat psihoza:
Că sunt în viaţă ţintuit
Spre a-mi trăi, necontenit
Şi chinuit, metempsihoza.
Dar nu trecând din trup în trup,
Din veac în veac, printre planete,
Ci doar prin gând, pe îndelete,
Fără să pot să mă-ntrerup.
De ce mă hărţuiesc trăiri
Pe care nu le pot supune?
Privesc în gol, prin amintiri,
Mă-ndrept încet spre soare-apune,
Fără nădejdi sau opintiri,
Spre Cel ca va pe toţi s-adune.

Tardiv

În luminarea mea tardivă,
Pe-un drum nemăsurat în mile,
De ani întregi, de luni, de zile,
Îmi târâi soarta în derivă.
Plutesc în nesfârşita noapte
Lipsit de scop, fără un ţel,
Cuprins de gânduri fel de fel,
Fără cuvinte, fără şoapte.
Mă-nconjură tăcerea deasă,
Ce-mi dă o stare dureroasă
De existenţă ireală.
Nu mă mai zbat, nu strig, nu plâng,
Doar stau cuminte şi-mi înfrâng
Chemarea ancestrală.

Merlin

Mi-e zborul frânt şi aripa rănită
Şi zac precum un stârv în nemişcare.
Las ochii în jos şi strâng din gheare;
De-abia mai simt dorinţe cum palpită.
Aş vrea să fug, nebun, din existenţă,
Aş vrea în lumea viselor să trec
Şi-acolo-aş vrea ca veşnic să petrec
Netulburat în sfânta mea demenţă.
Aş vrea s-ajung la curtea regelui Arthur,
Să mă opresc acolo-n chip de măscărici,
Să mă îmbăt şi să mă scol în zori mahmur.
Beat fiind, vreau ca Merlin, temutul vrăjitor,
C-o vrajă mare şi cu alte trei mai mici
Să mă oprească-n veci în lumea viselor.

Cristian Mihail MIEHS

RENÉ GHIL (1862-1925)

Simbolul este o înșelătorie, înseamnă mai mult neputință, decât simbolism

Convorbirea cu RENÉ GHIL a fost realizată de Jules Huret în anul 1891, pentru *l'Écho de Paris*. Ea face parte din *Anchetă asupra evoluţiei literare*, publicată de Huret, în acelaşi an, în volum la Biblioteca Charpentier. (N.T.)

René Ghil este șeful unei școli numite *evolutiv-instrument(al)istă*, care profesează în același timp o filosofie și o teorie a artei. Totodată, el este împotriva imitatorilor Trecutului și a Decadenţilor și Simboliștilor și se consideră autorul unei formule definitive și complete. I-ar reveni și lui un loc în cadrul acestui studiu, ca o contra-anchetă.

Mi-a trimis o scrisoare foarte lungă, din care sunt obligat să nu prezint aici decât fragmentele de mai jos.

Melle, martie 1801

Domnule,

Sunt cunoscut drept dușmanul absolut, la fel ca imitatorii anoști ai maeștrilor romantici și parnasieni, ai celor ziși „decadenți și simboliști", ambiții izolate și lovite de neputință și pe care îi împodobim impropriu cu titlul de *Școală*.

Simbolism! Dar dacă analizăm ce s-a scris, puținul care s-a scris, domnii Mallarmé, Verlaine, Moréas, cei trei șefi, constatăm următoarele:

Simbolul este o înșelătorie: înseamnă să-ți afirmi neputința când te declari simbolist. Căci, în definitiv, nu este vorba decât de a compara; înseamnă a nu putea exprima calitatea esențială a unui lucru (ceea ce implică *analiza*, apoi *sinteza*), a încerca să exprimi niște lucruri printre altele asemănătoare.

Și mai vrem să spunem că acesta este Viitorul. Viitorul care va fi complet dominat de experimente, care va avea o bază științifică. Nu, este vorba doar despre Trecut, este pur și simplu Poezia primitivă: este de ajuns să reflectăm o clipă și vom vedea. Cât despre o metodă, acești poeți nu au niciuna - și afirmă că nu se va progresa fără metodă. A, dacă dl. Moréas, în cartea sa „Pelerinul pasionat" (versuri slăbuțe scrise de un grămătic) a prezentat ceva, cât se poate de comic; dl. Moréas zice: „Urmăresc, în idei și sentimente, ca și în prozodie și stil, comuniunea dintre Evul Mediu francez și Renaștere și principiul sufletului modern!"

Când scriem așa ceva, suntem niște ignoranți nedemni de a fi măcar în clasa întâi primară sau niște mistificatori, iar cei care proslăvesc așa ceva, tot la fel! Fuziunea dintre Evul Mediu, Renaștere și sufletul modern, iată ce s-ar dori să ni se ofere în poezie. Ei, bine, nu! Mai bine Delille sau niște versuri despre hopa-Mitică! Cel puțin nu-i ceva idiot!

Deci: n-au niciun fel de metodă Simboliștii-decadenții noștri. Iar operele lor?

- *Verlaine* (50 de ani) are câteva volumașe cu câteva poezioare muzicale drăguțe. Dar toate aceste poezioare de o pagină-două, la întâmplare, cât îi aduce inspirația. Nu-i o operă!

- *Mallarmé* (49 sau 50 de ani): „L'Apres-midi d'un Faune" („După-amiaza unui faun"), 120 de versuri, majoritatea foarte frumoase, *scrise acum 20 de ani*. Unele versuri puțin baudelairiene: „Au Parnasse" și asta-i tot! Nu reprezintă o operă!

- *Moréas* (35 sau 36 de ani cel puțin, își cam ascunde vârsta și are motive): trei volumașe de versuri fără urmări.

Ce mulți ani deja și ce bagaj ușor! Alăturarea este edificatoare! Vorbesc de fapte și doar faptele contează! Este, de altfel, felul meu de a critica. Aș putea face aceeași alăturare pentru mulți alții: Laurent Tailhade, Gustave Kahn, Charles Morice – toți șefi de școală! – știți – și de aceeași factură. Aș putea demasca și micile clici, reclama pe care și-o fac perorând pe la mesele de cafenea, pe care unii le preferă camerelor de lucru (cu excepția d-lui Mallarmé în special în această priviță, căci el este un om de casă, absolut demn de respectele noastre!). Deci ce este această „junime literară" (tineret literar), recent înregimentată? Dar sunt „bătrânii tineri", bătrâni prin vârstă, tineri prin operă. Și este prea târziu: este ratarea, eșecul. Acum uitarea îi va înghiți definitiv, ca pe vremuri. Ce de dispăruți deja!

Aici dl. Ghil îmi oferă un expozeu complet al metodei sale, prea lung pentru a-l insera. Metoda are două părți: o *filosofie evolutivă* și o teorie pentru a o *instrumenta poetic sau verbal*. A doua parte se raportează mai exact la concepția formei poetice și a tehnicii versului (versificația) după dl. Ghil. Deci ea se încadrează mai bine în ancheta mea. Extrag câteva pasaje:

Limbajul științific este muzică. De fapt, Helmnoltz a demonstrat că, în corespondență cu timbrele instrumentelor muzicale și ale vocii umane, vocalele reprezintă aceleași armonice: instrumentul vocii umane fiind o ancie cu note variabile, completată de o cutie de rezonanță cu rezonanța variabilă, constând în palat, buze, dinți etc.

Cu siguranță că muzica este modalitatea de exprimare cea mai variată. Dar, dacă ea descrie și sugerează, nu poate defini. Or, înțeles ca mai sus – și astfel trebuie înțeles, limbajul transcende muzica, întrucât el descrie, sugerează și definește clar sensul. Trebuind să exprime o anume stare de spirit, nu trebuie deci doar să se ocupe de semnificația exactă a cuvintelor care o vor exprima, ceea ce a constituit singura grijă obișnuită dintotdeauna, ci aceste cuvinte vor fi selectate în funcție de sonoritate, astfel încât îmbinarea lor dorită și calculată oferă echivalentul imaterial și matematic al instrumentului muzical, pe care un orchestrator l-ar întrebuința pe moment, pentru starea de spirit prezentă: și la fel, pentru a reda o stare de inocență și simplitate, de exemplu evident că el nu ar dori saxofoane sau trompete, iar poetul instrumentist, pentru a reda această stare ar evita cuvintele pline de O, A și T-uri stridente.

Or, să nu vorbim de poezia imitativă, această invenție facilă și inutilă: pentru că, am văzut, vocea umană este, din punct de vedere științific, un instrument cu note variabile, cu armonicele sale, din care sunt extrase timbre naturale și imateriale: timbre naturale pe lângă care, dimpotrivă, cele emise de instrumentele materiale nu sunt decât o exagerare și o îngroșare.

Păstrez alexandrinul, singurul logic, admirabil prin jocul său de numere prime 2 și 3, și care, multiplicate, creează măsuri euritmice și, adunate, generează măsuri disonante. Dar distrug strofa: versurile trebuie să se grupeze în funcție de idee.

Nu mai are *artă pentru artă*. Este arta altruistă, cu scop umanitar, pentru Mai Binele intelectual și moral. Este de

datoria mea să consemnez numele celor 26 de poeți, fiecare cu talentul și personalitatea sa distinctă și care luptă alături de mine pentru Metoda evolutivă și care formează „Școala evolutivă instrumentistă", toți cu vârste cuprinse între 20 și 28 de ani. *Marcel Batilliat*, a cărui carte „Elle toute", urmează să apară, un poet fermecător și rațional; *Mary Berr*, care scrie poeme în proză concentrate și profunde; *Alexandre Bourson*, cu cărți în curs de apariție, cărți pline de idei evolutive din punct de vedere social; *J. Clozel, Henri Gorbel*, autori de eseuri remarcabile, publicate în revista noastră „Écrits pour L'Arte" (Scrieri pentru Artă): *Edmond Cros*, care scrie un poem despre Ogoare și Țăran: *Gaston* și *Jules Gonturat*, autorii poemului „Visul unei nopți de iarnă", a căror operă fundamentală va fi o vastă epopee modernă, sociologică: *Léon Dequllebecq*, *Paul Souchon*, *Jean Philibert* care au romane și poeme în lucru, *Pierre Devoluy*, autorul poemului „Flumen", un superb poem evolutiv, autorul lucrează la un al doilea poem, despre misiunea naturală și socială a femeii de-a lungul secolelor și în viitor; *Auguste Gaud*, care tocmai a publicat „Caboche de Fer" („Cap de Fier"), nuvelă, și al cărui roman sociologic „Gueule rouge" („Față Roșie") urmează să apară. El mai are în lucru și un lung poem, întins pe parcursul a câtorva volume, intitulat „Cataclisme". *Georges Khnopff*, din Bruxelles, al cărui talent este atât de apreciat în Belgia; *Albert Lantoine*, autorul „Pietrelor lui Isis" pregătește o ethologie ebraică, „Schelemo" („Șlomo" - Solomon); Dl. *Maysonnier* va publica în octombrie primul volum din cartea „Spre Occident"; *Stuart Merrill*, poetul foarte cunoscut, autorul „Gamelor" și „Fastelor", a cărui știință a muzicii verbale este admirabilă; *Paul Page*, care lucrează la un lung poem social, „Les Corruptions" („Coruperile"); *Paul Redonnel*, autorul „Liminariilor", o carte foarte elevată; *Jacques Renaud* tocmai a publicat „Fi Baluet", despre moravurile de la țară din regiunea Poitou; *Eugène Thébault* va publica „Analogii", o suită de poeme raționale; *Mario Varvara*, prozator, un autor cu scriitură și observații foarte penetrante în cartea sa „O căsnicie"; *Franck Vincent*, care va publica un poem cu o concepție foarte vastă, „Ciclul evolutiv"; *Eugenio de Castro*, poet portughez care, prin cele cinci-șase cărți (dintre care ultimele, absolut remarcabile) „Oaristos" și „Horas", este în țara sa șeful unei mișcări inovatoare. Scriind perfect în limba franceză, el s-a alăturat metodei evolutive pentru care va lupta și în Portugalia; *Em-C. Lombardi*, italian, muzician, cu remarcabile „Glose la După-amiaza unui Faun" de Mallarmé – a fost remarcat și de Massenet, printre alții. Și „L'Air Nuptial" de René Ghil. Aici se oprește această listă – la luna mai 1891.

Toți acești poeți scriu regulat (critici, documentare, fragmente din opere etc.), în revistele lor „Écrits pour L'Art" („Scrieri pentru artă"), în al cincilea an de apariție. Adevărata „junime", iat-o, în poezie. Este acest grup care se mărește continuu de câtva timp – au depășit numărul 20, în curând vom fi foarte numeroși. Și nu-i vorba despre o clică. O treime din acești poeți sunt din Paris, restul din provincie unde, printre ignoranță și rococo, câteva spirite cu origini misterioase, se avântă cu îndrăzneală spre viitor. Alți trei scriitori sunt străini. Metoda evolutivă a ajuns până la ei: Și, pe bază de dovezi, „dezgustați" – îmi spun cu toții – de imitatorii, ca și de incoerențele simboliștilor, ei se reunesc într-o mișcare pe care o consideră cu adevărat puternică. Acești tineri vor învinge. Pentru mine este un prilej de mare mândrie, onoarea pe care mi-o fac ei de a se alătura, în deplină libertate și cunoștință de cauză, Metodei mele.

Traducere din limba franceză -
Liana ALECU

Câte ceva despre blues

Cine-ar fi crezut atunci, în zorii veacului trecut, când Sister Rosetta Tharpe sau Big Mama Thornton cu al ei „Hound dog", devenit ulterior un hit mondial în mâinile lui Elvis, că acest gen muzical numit *blues* o să devină o artă universală, îmbrăţişată cu entuziasm de întreaga planetă? Cine şi-ar fi închipuit că, de la „Saint Louis Blues", cântat de irepetabilul Louis Armstrong, se va ajunge la Miles Davis, Pink Floyd, Stevie Wonder sau Joe Bonamassa?

Nimic nu anunţa explozia artelor muzicale ce aveau să inunde lumea prin radio, discuri şi, evident, concerte zgomotoase. Mult mai zgomotoase decât seratele şi spectacolele din saloanele princiare ale unor vremi trecute. Poate doar apetitul lui Mozart pentru opera populară şi harul său incredibil de a inventa melodii frumoase, pe gustul tuturor. Anunţând chiar de pe atunci că muzica bună nu va fi doar la îndemâna celor privilegiaţi şi dând parcă „bun de tipar" pentru viitorii Armstrong, B. B. King, Beatles şi alţii de el nebănuiţi...

Frumuseţea destinului bluesului radiază universal generos, astfel explicându-se astăzi existenţa a câtorva sute de mii de festivaluri pe glob. Din Argentina până-n Guadelupa, din Spania până-n Rusia ori din Australia până-n... România. Bluesul nemaifiind de mult timp apanajul negrilor din America de Nord. Azi, urcând pe aceeaşi scenă să-l cânte venerabilul Buddy Guy, Eric Clapton, Keb' Mo', interpreţi francezi, jamaicani, japonezi...

Povestea bluesului e una interesantă, cu multe capitole captivante. Omenirea primindu-l în dar, de la Dumnezeu, cu sufletul deschis. Ca să-ţi placă această muzică minunată netrebuind să urmezi vreo şcoală anume ori să te instruieşti academic. Nu e nevoie decât de o inimă plină de romantism, erotism poetic şi bucurie de viaţă. O artă ca bluesul se prezintă simplu şi firesc, aşa atrăgând, astfel cucerind fără drept de apel...

Spre ţara noastră, armoniile bluesului şi-au croit drum mai timid la început. Prin orchestrele de swing interbelice. Sau de dixieland, după Al Doilea Război Mondial. Odată pătrunse însă, graţie jazzului, au rămas statornic. Formaţiile pop sau rock de mai târziu, precum „Cometele", „Sideral", „Sincron", „Sfinx", „Basorelief", „Semnal M" au îmbrăţişat direct genul ori l-au transfigurat în interpretări proprii, pregătind terenul pentru publicul şi muzicienii zilelor noastre. Pionierii de facto ai bluesului de la noi sunt Harry Tavitian şi A. G. Weinberger. Urmându-le exemplul, în timp, Florin Ochescu, Sorin Chifiriuc, Hanno Höfer, Marcian Petrescu, Rareş Totu, Vali Răcilă sau trupa timişoreană „Survolaj".

România are în momentul de faţă peste cincizeci de festivaluri, desigur binevenite. Personal, promovez de trei decenii şi jumătate atât jazzul, cât şi bluesul, fie pe scenă, fie în emisiuni şi publicaţii. Iară ceilalţi colegi de breaslă ţin şi ei alături de publicul iubitor, motivaţi cu toţii de bucuria „live-ului" mereu creator. Aşa că putem spune concluzionând: există, benefic, blues şi-n România. Şi nu e rău deloc...

Mihai GODOROJA

De la **Editura LIMES**

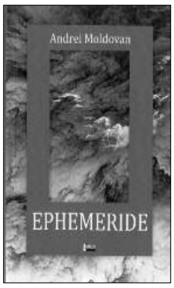
Rodica Marian
Ferma de fluturi
Editura LIMES, 2016

Ioana Gavrilovici, Flavius Lucăcel
Deux Jeunes Dramaturges Roumain
Editura LIMES, Bistriţa/ Paris, 2016

Constantin Avramescu
Speranțe pierdute
Editura LIMES, 2016

Andrei Moldovan
Ephemeride
(publicistică culturală)
Editura LIMES, 2016

Antonia Boldea
Gravuri pe obrazul clipei
Editura LIMES, 2016

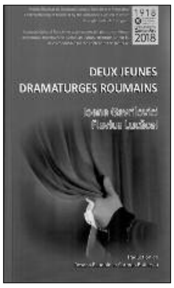
Mircea Tomuș
Enigma Otiliei sau Amurgul unei lumi fără tați
Editura LIMES, 2016

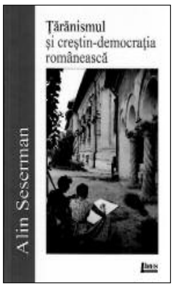
Flavius Lucăcel
Scoici pe nisipiul fierbinte/ Coquillages sur le sable brulant
Editura LIMES, 2016

Nora Maria Vasilescu
***Orenda* (vol. I), roman**
Editura LIMES, 2016

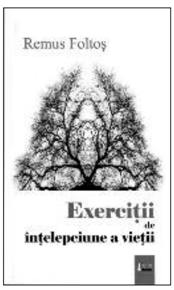
Ioana Gavrilovici
Trois personnes habillées en jaune aux chapeaux noirs
Editura LIMES, 2016

Alin Seserman
Țărănismul și creștin-democrația românească
Editura LIMES, 2016

Flavius Lucăcel
La solitude des pierres. La fissure,
Editura LIMES, 2016

Remus Foltoș
Exerciții de înțelepciunea vieții
Editura LIMES, 2016

Mirosul altuia

Flavius s-a trezit cu aceleaşi gânduri de ieri şi de alaltăieri. Mai rămâne în patul duminical, de pensionar, până când Florina, nevasta, prăjeşte pâinea în bucătărie. Se gândeşte mereu la mizeria de bloc în care-şi face veacul, din care a vrut să plece de zeci de ori, însă o rugină leneşă l-a ţinut pe loc. Mai ales că Florina n-ar putea trăi fără vecinele ei bârfitoare.

Nu, nu te puteai plictisi într-un apartament asaltat de tot felul de zgomote. Flavius n-are geamuri termopan, i se par nesănătoase. Stând în pat, aude deja manele și alte cântece de petrecere de la mașinile parcate jos. Începe dialogul aspiratoarelor, acompaniat de ţăcănitul cuţitelor de bucătărie şi de tarantela maionezelor. Ţipetele copiilor... treacă-meargă... gândi Flavius, doar specia trebuie continuată. Ar putea face un inventar al nebuniilor acustice – ia să vedem... Uneori e betoniera de ev mediu, amplasată ilegal la capăt de bloc. Tăierea lemnelor a devenit o permanenţă stridentă. Să nu uite fotbalul cotidian de pe gazonul murdar din faţa imobilului. Muzica ţiganilor durează câteva zile, la difuzoare gigantice, anunţând naşteri, nunţi, înmormântări. Se aude scrâşnetul pietrişului sub cărucioarele copiilor, picamerele accidentale, transportul nocturn de mobile, beţia câtorva vecini, certurile şi altele. Cel mai mult îl enervează pe Flavius vecinul de jos, care face foc în baie pentru duş, vorbeşte tare la telefon, scuipă, trage vânturi şi trânteşte uşile cu vigoare ţărănească. Apoi, din baia lui se înalţă mirosul specific, săpunul lui, aburii lui. De ce să înghită mirosul altuia? – se enerva Flavius.

*

Cum să-şi explice isteriile picamerului amplasat când ici, când colo, după necesităţile nebune ale vecinilor? El de ce nu-i deranjează? Iar acum, duminica, de ce să înghită muzica altora? Deodată îl strigă Florina, cum că au o vizită... Cine? Duminica? Fără vreun anunţ? Un domn înalt, cu costum şi cravată galbenă, îi zâmbeşte absent:

- Fac parte dintr-o comisie specială, umanitară. Sunteţi vizat... iertaţi-mă... nişte reclamaţii... Că n-aveţi geamuri termopan, nu aţi mai făcut modificări în apartament, sunteţi prea silenţios, ceea ce se traduce prin dubios. De ce nu vă certaţi şi dumneavoastră cu soţia? Fiţi bărbat, mai arătaţi-i cuţitul din când în când. Suntem o naţie luptătoare, pregătită pentru orice imixtiuni. Sensibilitatea e semn de decadenţă, credeţi-mă! Puţină vulgaritate dă bine, chiar nişte manele. Cel mai de dorit ar fi să organizaţi chefuri, să invitaţi nişte vecini, să plănuiţi orgii colorate, să fiţi în ton cu progresul tot mai vajnic. Noi organizăm cursuri de delapidări aromate, crime uşoare, adultere parfumate, perversiuni în trei şedinţe... Ce ziceţi?

Flavius s-a arătat interesat şi l-a invitat pe balcon să bea o cafea şi să discute pe îndelete. I-a făcut un semn discret Florinei şi, în timp ce preţiosul domn făcea semne amicale celor de jos, aplecat peste balustrada balconului, cei doi l-au împins cu o putere nebănuită. Când domnul s-a izbit de capota maşinii parcată sub balcon, manelele duminicale au amuţit într-o tăcere criminală.

Alexandru JURCAN

S-au întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

■ 5 ianuarie: Proiectul cultural sub genericul *Cultură şi civilizaţie veche românească*, cu tema *Influenţe şi cultură bizantină în spaţiul argeşean*, susţinut de lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Piteşti. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* şi redacţia revistei-document *Restituiri Piteşti*. Coordonator: referent Marius Chiva, redactor-şef revista-document *Restituiri Piteşti*.

■ 9 ianuarie: Colocviul cu tema *Între dulce şi amar: o istorie a cafelei*. Coordnator: istoricul Marin Toma.

■ 12 ianuarie: Spectacol literar-muzical, prilejuit de împlinirea a 167 de ani de la naşterea poetului Mihai Eminescu, susţinut de membri ai Cenaclului *Armonii Carpatine*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş şi Grupul Vocal *Armonia*. Coordonator: prof. Allora Albulescu.

■ 13 ianuarie - 15 ianuarie: Expoziţia Judeţeană de Păsări de Rasă, ediţia a VII-a. Organizator: Asociaţia Crescătorilor de Păsări şi Animale de Rasă Argeş. Coordonator: Marius Vărzescu, preşedinte al Asociaţiei Crescătorilor de Păsări şi Animale de Rasă Argeş.

■ 16 ianuarie: Colocviul cu tema *Fericirea şi adevărul – valori umane supreme*, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul *Ştiinţa în slujba cetăţeanului cu Teodor Ghiţescu*. Coordonator: referent Marius Chiva.

■ 17 ianuarie: Proiectul cultural-educativ sub genericul *Poveşti de viaţă - poveşti de suflet cu Denisa*, având ca invitat pe doctorul în istorie Mihai Cernătescu, specialist în civilizaţie şi cultură persană. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

■ 19 ianuarie: Lansarea volumului de versuri *Impresii divine*, al poetului Nicolae E. Branişte. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş. Coordonator: referent Marius Chiva.

■ 23 ianuarie: Simpozionul cu tema *Semnificaţia actului Unirii Principatelor Române – 158 de ani de la Unire*, din seria dezbaterilor publice, sub genericul *Istorie restituită şi asumată*.

■ Lansarea revistei-document *Restituiri Piteşti* nr. 43 (1)/2017. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu*, redacţia revistei-document *Restituiri Piteşti* şi Şcoala Militară de Maiştri Militari şi Subofiţeri a Forţelor Terestre *Basarab I*. Coordonator: referent Marius Chiva.

■ 25 ianuarie: Dezbaterea interactivă cu tema *Legume şi mirodenii*, în cadrul proiectului cultural, sub genericul *Armonie şi stil de viaţă cu Adina Perianu*. Coordonator: dr.ing. Adina Perianu.

■ 26 ianuarie: Clubul literar-artistic *Mona Vâlceanu*, având ca invitat pe medicul cardiolog şi scriitorul Corneliu Zeană. Coordonatori: prof. Gabriela Georgescu, prof. Mona Vâlceanu, referent Marius Chiva.

■ 27 ianuarie: Cenaclul *Armonii Carpatine*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, redacţia revistei *Carpatica*, Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş şi Grupul Vocal *Armonia*.

■ 30 ianuarie: Simpozionul cu tema *România între Uniunea Europeană şi spaţiul Schengen*, în cadrul dezbaterilor publice lunare, sub genericul *Lumea Azi*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu*, redacţia revistei-document *Restituiri Piteşti* şi Şcoala Militară de Maiştri Militari şi Subofiţeri a Forţelor Terestre *Basarab I*. Coordonator: referent Marius Chiva.

■ 31 ianuarie: Întâlnirea literară lunară sub genericul *Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni*, având ca invitat pe graficianul şi poetul Cornel Florin Nicolescu. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş. Coordonator: referent Marius Chiva.

● APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură CAFENEAUA LITERARĂ (nr. 1/2017), Revista lunară de cultură ARGEŞ (nr. 1/2017), Publicaţia lunară INFORMAŢIA PITEŞTENILOR (nr. 1/2017), Revista-document RESTITUIRI-PITEŞTI nr. 43 (1)/2017.

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti

sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Magia cărţii

(urmare din p. 1)

dăruiesc volumul meu *Atelierul de fluturi*, apărut în vară. La plecare îmi dăruieşte *Dicţionarul lui Alifantis*, o carte cât o cutie de chibrituri, pe care îmi face o dedicaţie. Dar să citim, cu ochelarii cei noi, câteva dintre definiţiile sale scrise parcă pentru furnici: **Adevăr** - Atunci când cineva spune ceva, iar toţi ceilalţi nu îl cred. **Brumă** - O lacrimă a frunzei. **Bucurie** - Când te crezi copil, indiferent de vârstă. **Defect** - Ceva ce vezi la alţii. **Dragoste** - O durere atât de plăcută.

La standul Editurii Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, găsesc *Omul şi limbajul său*, o antologie de articole, eseuri, studii şi comunicări semnate de Eugen Coşeriu, un autor de primă mână în domeniul său. Cu privire la poezie, el spune spre pildă că aceasta este limbaj absolut, ceea ce înseamnă că poezia nu este o „deviere” de la limbajul normal, „curent”, cum s-a spus, ci limbajul „curent” este cel care reprezintă o deviere faţă de totalitatea limbajului care este poezia.

Tot de la această editură cumpăr *Cum să citeşti un poem şi să te îndrăgoseşti de poezie*, cartea „de succes” a lui Edward Hirsch. Cred că va fi interesant să aflu cum receptează un american poezia şi ce experienţe are el vizavi de ea.

La Editura ART găsesc Benjamin Fondane, *Baudelaire şi experienţa abisului*, volumul XIV din seria Fundoianu-Fondane, un scriitor, analist şi teoretician complex, cât se poate de interesant, căruia i-am citit câteva poezii şi un studiu despre poezie, despre care am şi scris un eseu... De la aceeaşi editură cumpăr şi poeziile sale, *Poezia antumă*, ediţie critică, cu un cuvânt-înainte şi o prefaţă de Mircea Martin, postfaţa de Ion Pop.

La Polirom găsesc Tristan Tzara, *Şapte manifeste DADA*, iar de la Humanitas, una dintre cele mai scumpe edituri (felicitări, domnule Liiceanu!), cumpăr Radu Vancu, *Elegie pentru uman*, volum care tratează despre prezenţa şi absenţa dimensiunii umane în poezia modernă şi postmodernă; un volum foarte bine alcătuit în prima sa parte, teoretică, pot spune acum, când deja am citit-o. Tot la Humanitas descopăr antologia de poezie a lui Bob Dylan, laureatul Nobel pentru literatură în 2016, tradusă de Mircea Cărtărescu, abonatul la premiile USR şi ale Academiei, care precis că va primi marele premiu pentru poezie şi anul acesta la Galele Eminescu, de la Botoşani.

Marele invitat al Târgului este în acest an China, însă în afară de câteva sute de titluri în limba chineză, indescifrabile pentru noi, nu găsesc traduse în limba română decât foarte puţine titluri, şi acestea răspândite la editurile târgului, când normal ar fi fost să fie împreună într-un stand chinezesc... Admir însă o expoziţie de pictură, câteva sculpturi, papirusuri etc.

Îl întâlnesc pe Florin Dochia, care îmi face cadou *Cântece pentru Inanna*, ediţie româno-engleză. Şi iată dedicaţia, desigur în limba română:

„Cu mare drag, o carte de amor
pentru sora Lolitei lui Virgil Diaconu.
La Gaudeamus, 18.11.2016”.
Dochia

De la Emil Emilian Sude primesc tot o carte de poezie, numită, curios, *Chiar NU*, prefaţată de Nora Iuga şi Ciprian Chirvasiu, prieteni vechi.

Se apropie ora 16 şi caut standul Editurii MRL, unde sunt invitat de Radu Voinescu să particip la lansarea cărţii cu cel mai lung titlu: *Actele colocviilor de critică ale Filialei Bucureşti - Critica, estetică şi istorie literară a Uniunii Scriitorilor din România -, Ediţiile I-IV, 2011-2016*, unde figurez cu eseul *Gustul şi topurile literare*. Volumul, format B5, îngrijit de criticul Radu Voinescu, este fără nicio îndoială o excelentă iniţiativă şi realizare. Lansarea volumului este asigurată de criticii Radu Voinescu, Răzvan Voncu şi Mircea Martin. Participă îndeosebi cei care au semnat articole în cuprinsul volumului.

În final mă opresc la Editura Curtea Veche, de unde cumpăr Orhan Pamuk, *Zăpada*, volumul de proză, care a obţinut Premiul NOBEL pentru literatură 2006. Un roman-radiografie a vieţii politice, sociale, culturale a Turciei contemporane.

Mă întreb ce şi câte cărţi voi citi mai întâi. Acum, când scriu aceste rânduri, i-am citit deja pe Vancu, Dochia şi, fragmentar, pe Coşeriu. Dar cartea mea *Atelierul de fluturi*, pe care am făcut-o cadou prietenilor, câţi o vor fi citit? Să închei însă într-o altă notă, citând un poem de dragoste scris pe cartea poştală care prezintă volumul *1+1 › 2*, al Liviei Lucan-Arjoca. Iată ce spune, aşadar, Liv-Oliv, Lolita poeziei:

Aici ar putea începe
iadul
sau raiul
fix aici te aştept
ca un câmp de floarea soarelui
prima rază a dimineţii

Virgil DIACONU
5 ianuarie 2017